

YRKE OCH UTBILDNING PÅ 2000-TALET'S ARBETSMARKNAD

–SKILLNADER MELLAN INRIKES OCH UTRIKES FÖDDA PERSONER

AV

JAN EKBERG
PROFESSOR I
NATIONALEKONOMI
VÄXJÖ UNIVERSITET

DAN-OLOF ROTH
UNIVERSITETSLEKTOR I
NATIONALEKONOMI
HÖGSKOLAN I KALMAR

Bilageförteckning

Följande bilagor till *Rapport Integration 2003* trycks separat.

OBS att titlarna kan komma att ändras.

Jan Ekberg & Dan-Olof Rooth: *Yrke och utbildning på 2000-talets arbetsmarknad – skillnader mellan inrikes och utrikes födda personer*

Lena Nekby: *Inte bara invandring – Utvandring av de utrikes födda från Sverige*

Ali Ahmed: *Vad säger ett efternamn? – En experimentell studie av etnisk diskriminering*

Wuokko Knocke: *Rekrytering för mångfald?*

Saeid Abbassian: *Integration i arbetslivet genom egenföretagande – Är det möjligt för invandrade kvinnor?*

Roger Andersson: *Migration till integration? En studie av flyktingar som lämnat de svenska storstäderna.*

Roger Andersson: *Områdesbaserade interventioner i utsatta bostadsområden – reflektioner kring ett europeiskt forskningsprogram, UGIS*

Åsa Bråmås: *Utvecklingen av boendesegregationen i mellanstora städer under 1990-talet*

Nihad Bunar: *Komplement eller konkurrent? Fristående gymnasieskolor i ett integrationsperspektiv*

Mathias Blob: *Skolintroduktion för nyanlända flykting- och invandrarbarn. En översiktsstudie av arbetet i fyra storstadskommuner*

Sabine Gruber: *»Det är ju bara så att man ska gå i svenska två« – institutionell ordning och reproduktion i skolan*

Jan Ekberg & Dan-Olof Rooth: *Yrke och utbildning på 2000-talets arbetsmarknad – skillnader mellan inrikes och utrikes födda personer*

© Integrationsverket och författaren

ISSN 1651-1662

Integrationsverket

Box 633

601 14 Norrköping

www.integrationsverket.se

© omslagsfoto: Johan Tibbelin

Grafisk form: Anna-Sofia Quensel

Tryck: Elanders Digitaltryck, Stockholm AB 2004

INNEHÅLL

Förord	5
Inledning	6
Syfte och hypoteser	7
Data och klassificeringar av yrke och utbildning	8
Utrikes födda och infödda på olika delar av arbetsmarknaden	9
Sysseisatta, andel arbetslösa, utbildning och yrkestillhörighet	9
Mått på yrkessegregering	13
Utrikes födda akademiker	16
Sysseisatta, andel med kvalificerat arbete och utbildningens inriktning	16
Yrkessegregering bland utrikes födda akademiker	18
Bestämningnsfaktorer bakom att ha ett kvalificerat arbete	19
Sammanfattning	21
Noter	23
Referenser	23
Appendix A	25
Appendix B	26
Appendix C	28

FÖRORD

Integrationsverket har i uppdrag av regeringen att lämna en årlig rapport om tillståndet och utvecklingen inom olika samhällssektorer när det gäller situationen för invånare med utländsk bakgrund. I *Rapport Integration 2003* analyseras utvecklingen på arbetsmarknaden, inom utbildningsväsendet och barns och ungdomars uppväxtvillkor samt utvecklingen av det segregerade boendet. Rapporten beaktar särskilt förekomsten av diskriminering.

Ett antal forskare har fått uppdrag av Integrationsverket att bidra med underlag som vi här publicerar som expertbilagor.. Samtliga forskare ansvarar själva för innehållet i sina bidrag och Integrationsverket tar inte ställning till innehållet. En förteckning över bilagorna återfinns på sidan 2.

De forskare som bidragit med expertbilagor till *Rapport Integration 2003* är: Jan Ekberg & Dan Olof Rooth, Lena Nekby, Ali Ahmed, Wuokko Knocke och Saeid Abbasian som lämnat rapportbilagor till arbetsmarknadsdelen, Roger Andersson och Åsa Bråmås till boendedelen samt Nihad Bunar, Mathias Blob och Sabine Gruber som författat underlag till skoldelen.

Norrköping februari 2004

Abdullahi Aress
Avdelningschef

YRKE OCH UTBILDNING PÅ 2000-TALETS ARBETSMARKNAD

Inledning

Arbetsmarknaden under de närmaste decennierna står troligen för en omvänd situation jämfört med den vi såg på 1990-talet. Det finns redan idag betydande »flaskhalsar« i form av brist på kompetent personal inom flera sektorer av ekonomin. Särskilt akut verkar situationen vara inom skola, sjukvård samt äldreomsorg (se Arbetsmarknadsstyrelsen, 2001). Statens satsningar på att öka antalet platser inom utbildningsområdena teknik, naturvetenskap och inom ingenjörsutbildningarna vid landets universitet och högskolor är också ett tecken på en förmodad framtida brist på arbetskraft med dessa yrkeskunskaper. De lösningar som presenterats för att komma till rätta med bristen på arbetskraft innebär bl.a. att dels sysselsätta redan invandrade personer som idag inte arbetar eller har ett arbete som inte motsvarar deras kompetensnivå, dels att öka arbetskraftsinvandringen.

Forskningen kring utrikes födda och arbetsmarknad har inte, förutom med något undantag, analyserat i vilken utsträckning den befintliga icke-sysselsatta och felsysselsatta utrikes födda populationen faktiskt utgör en arbetskrafts- och kompetenspool för olika yrken (se Lundh et al., 2002, för en omfattande beskrivning av sysselsättning, arbetslöshet och inkomster för den utrikes födda populationen). Med andra ord vet vi ganska lite om ifall den svenska arbetsmarknaden sysselsätter personer på rätt plats i förhållande till deras utbildning och kompetenser. Vi vet också ganska lite om hur utrikes föddas yrkestillhörighet rent generellt ser ut i jämförelse med inföddas.

Studien *Rätt man på fel plats – arbetsmarknaden för*

utlandsfödda akademiker av Berggren och Omarsson (2002) är ett av undantagen och visar en nedslående bild av utlandsfödda akademikers situation/position på arbetsmarknaden.¹ Att studera utrikes födda akademiker är speciellt intressant eftersom det ger en bild av arbetsmarknadens funktionssätt vad gäller bedömning och acceptans av hög utländsk kompetens. Tabell 1 är hämtad från studien och visar att endast fyrtio procent av de utrikes födda akademikerna (definierade som födda utanför EU/EES, som invandrat under perioden 1991–1997 och som var födda 1955 till 1974) hade ett kvalificerat arbete, medan motsvarande siffra för de svenskfödda akademikerna är nittio procent. Procenttalen är dock beräknade på samtliga akademiker i respektive grupp, dvs. här ingår även arbetslösa och studerande. Eftersom de båda sistnämnda grupperna är relativt stora bland utrikes födda med kort vistelsetid i Sverige så blir skillnaden mindre mellan förvärvsarbetande utrikes födda akademiker och förvärvsarbetande inrikes födda akademiker. Bland förvärvsarbetande utlandsfödda akademiker har 63 procent ett kvalificerat arbete. Motsvarande för inrikes födda akademiker är 96 procent.²

Studien grundar sig på enkäter med relativt låg svarsfrekvens. Sextiofyra procent av utrikes födda akademiker och sjuttiosex procent av infödda akademiker besvarade enkäten. Vidare omfattar studien enbart personer som invandrat under perioden 1991–1997 och födda 1955–1974 utanför EU/EES området. Det finns således flera skäl till att göra en liknande studie med registerdata och omfattande fler grupper av utrikes födda. Framst är det av intresse att återupprepa studien för att se om de negativa resulta-

TABELL 1

Situationen på arbetsmarknaden 2001. Utrikes födda akademiker. Procent.

Födelseland	Kvalificerat arbete	Okvalificerat arbete	Arbetslös+ program	Studerar	Övriga
Utrikes födda	40	24	15	18	3
Födda i Sverige	90	3	2	3	2

Källa: Bergren och Omarsson (2002)

ten står sig med alternativa datamaterial och metoder. Genom att studera flera grupper framkommer också eventuella skillnader inom den utrikes födda populationen. Avslutningsvis är det intressant att inkludera en längre tidshorisont. De utrikes födda i denna studie har varit bosatta i Sverige mellan fem till trettiofem år, vilket innebär att det är möjligt att analysera i vilken utsträckning skillnader i vistelsetid i Sverige kan förklara skillnader i yrkestillhörighet.

Studien är uppdelad enligt följande. Nästa avsnitt beskriver några enkla hypoteser kring varför skillnader i yrkesfördelning mellan utrikes födda och infödda är att förvänta. Avsnittet *Data och klassificeringar* beskriver våra data samt hur och efter vilka regler vi klassificerat yrken och utbildningar. Avsnittet *Utrikes födda och infödda* beskriver situationen på arbetsmarknaden för hela den utrikes födda befolkningen i termer av sysselsättning, arbetslöshet utbildning och yrkestillhörighet. Vi beräknar även ett mått på skillnaden i yrkesfördelning mellan olika grupper av utrikes födda och infödda, ett s.k. olikhetsindex. Avsnittet *Utrikes födda akademiker* beskriver i princip samma variabler för dem med en akademisk examen. Vi inkluderar även ett mått på hur stor andel av de förvärvsarbetande akademikerna som har ett kvalificerat yrke. Avsnittet *Sammanfattning* sammanfattar studien.

Syfte och hypoteser

Huvudsyftet med denna studie är dels att undersöka i vilken utsträckning det finns skillnader mellan utrikes födda och infödda i deras yrkesfördelning, dels att för dem med en akademisk utbildning undersöka om det finns skillnader mellan de båda grupperna vad gäller överensstämmelse mellan individens utbildningsnivå och kompetenskraven i det yrke individen har.

Yrkesmässig segregering föreligger mellan två befolkningsgrupper om dessa är olika fördelade över yrken i större utsträckning än vad som kan motiveras med hänsyn till slumpen. Sådana skillnader kan

naturligtvis förekomma även om utbildningsnivån är densamma i de båda grupperna. När det gäller orsakerna till yrkesmässig segregering och olikheter i yrkeskarriär så finns två grundläggande ansatser. Den ena utgår från arbetsmarknadens utbudssida. Exempel på en sådan förklaring är att män och kvinnor har olika arbetsfördelning i hemmet vilket ger olikheter i arbetsutbudet på arbetsmarknaden. Föreligger skillnader mellan män och kvinnor i hur de planerar den framtida fördelningen mellan hemarbete och arbete på arbetsmarknaden så ger detta olika arbetslivserfarenheter eller utbildningsinvesteringar mellan könen. Följden blir att de hamnar på olika delar av arbetsmarknaden. På motsvarande sätt kan en person som invandrat planera för framtida återutvandring vilket kan ge ett annat beteende på arbetsmarknaden än bland infödda. Vid en planerad återutvandring kan värdet av svensk utbildning framstå som tveksamt. Om en person som invandrat önskar att snabbt tjäna ihop sparkapital kan denne således ha ett stort arbetsutbud i sitt ingångsyrke i Sverige men har inga planer på att göra yrkesmässig karriär i Sverige via utbildning. Ett sådant scenario är dock mindre troligt för flyktinginvandrare som ju oftast inte kan välja tidpunkt för en eventuell utvandring till hemlandet om inte situationen som föranledde att individen tvingades fly har förändrats.

Den andra ansatsen utgår från arbetsmarknadens efterfrågesida. Man betonar då ofta att arbetsgivare kan diskriminera en befolkningsgrupp, exempelvis utrikes födda, och/eller att det finns traditioner eller institutionella förhållanden som gör att dessa hamnar på andra delar av arbetsmarknaden än den övriga befolkningen. Exempelvis har arbetsgivare stort inflytande över den internutbildning som finns i företagen och som kan leda till bättre betalda yrken. Skulle benägenheten vara låg att välja utrikes födda individer till sådan utbildning så bidrar detta till olikheter i yrkestillhörighet mellan utrikes födda och infödda. En låg benägenhet att ge utrikes födda en internutbildning kan bero på diskriminering men också

på att arbetsgivare förväntar sig att en person som invandrat skall återutvandra. Vid snar återutvandring kan inte företaget tillgodogöra sig eventuell internutbildning som den personen erhållit. Återutvandringsbenägenheten är vanligtvis lägre bland flyktingar än bland arbetskraftsinvandrare. Arbetsgivare borde därför investera mer i internutbildning för flyktingar än för arbetskraftsinvandrare.

Frågan är också i vilken utsträckning den utbildning och den arbetslivserfarenhet som förvärvats i hemlandet är internationellt överförbar. Ju lägre den internationella överförbarheten är, desto större är sannolikheten att det vid tidpunkten för invandringen sker en försämring av yrkespositionen jämfört med den yrkesposition individen hade i hemlandet. Efterhand som kunskaper och erfarenheter som är specifika för invandringslandet förvärvas (exempelvis dess språk) så ökar chanserna för en förbättring av yrkespositionen. Det är således en rimlig hypotes att utrikes födda med lång vistelsetid i landet har en yrkestillhörighet som i högre grad liknar den för infödda än vad som är fallet för utrikes födda med kort vistelsetid. Hur pass mycket närmare inföddas yrkesfördelning de utrikes födda kommer beror sedan också på omständigheter som diskriminering och förväntad återutvandring.

Data och klassificeringar av yrke och utbildning

De empiriska analyserna baseras på två individdata-material som skapats genom att sammanföra data från AMS och SCB. Det primära materialet innehåller information om anställda individer i offentlig och privat verksamhet och är taget från lönestatistiken. Detta material är användbart eftersom man även registrerar yrken, vilket oftast inte görs i SCB:s större register som RTB, LOUISE, LINDA etc. Data-materialet innehåller alla offentligtanställda och ett tjugoprocentigt urval av de privatanställda. En viktningsspecerur gör det möjligt att erhålla en representativ bild av yrkestillhörighet för hela populationen av anställda. Registret över lönestatistik har länkats till SCB:s RTB-register (Register över totalbefolkningen) och till AMS HÄNDELdatabas. Därigenom erhålles information för 2001 om individernas ålder, civilstånd, födelse-land, invandringsår, bostadskommun, utbildningsnivå, sysselsättningsstatus, om individen är registrerad vid arbetsförmedling såsom arbetslös, i arbetsmarknadsutbildning eller i någon annan kategori.³

Vi har valt att enbart studera utrikes och inrikes

födda som var i åldern 25–55 år 2001. De utrikes födda omfattar individer som varit bosatta i Sverige i minst fem år och som var minst tjugo år vid invandringstillfället. Kravet att ha varit minst fem år i Sverige gör att större delen av den inledande fasen i arbetsmarknadsintegrationen troligen är passerad, se Edin & Åslund (2001). Vi har information om 161 016 utrikes födda och 2 384 150 personer födda i Sverige och som var anställda.⁴

Yrken är kategoriserade utifrån SSK (Standard för svensk yrkesklassificering) vilken i första hand är framtagen för att klassificera personer efter det arbete som de utför. SSK bygger på den internationella klassifikationen ISCO och har, på sin mest aggregerade nivå, en hierarkisk uppbyggnad med fyra kvalifikationsnivåer. Utöver dessa fyra kategorier finns ytterligare två kategorier av yrken, ledningsarbete och militärt arbete, vilka inte har blivit kategoriserade efter kvalifikationsnivå. De fyra kvalifikationsnivåerna har avgränsats/definierats i ISCO och SSK i termer av den internationella utbildningsstandard ISCED. Enligt kodningen i SSK kräver yrkeskategori 4 en längre högstskoleutbildning (3 år eller mer) och en akademisk examen, yrkeskategori 3 gymnasieskola med påbyggnad eller en kortare högstskoleutbildning (högst ca tre år), yrkeskategori 2 kräver gymnasiekompetens medan yrkeskategori 1 inte har några krav vad gäller utbildning utöver grundskola. Inom varje yrkesklassificering existerar en mängd olika yrken. Denna studie använder även två mindre aggregerade yrkesklassificeringar, två respektive tre siffror, vilka består av 23 respektive 114 olika yrken, se appendix B tabell B för en förteckning av de yrken som finns med på den tresiffriga yrkesklassificeringen (se även SCB:s hemsida www.scb.se för en vidare beskrivning av SSK).

Det bör också nämnas något om hur insamlingen av information om yrken sker i praktiken. Insamlingen av SSK sker lite olika för privat sektor och de offentliga delsektorerna. Materialet avseende privat sektor består i huvudsak av två delar. Dels genomför SCB en enkät som riktar sig till företag, dels levererar de arbetsgivarorganisationer som genomför insamling av lönestatistiska uppgifter och har samarbetsavtal med SCB sina mikrodata till SCB. I SCB:s enkät anger de företag med upp till två anställda yrket i fritext, varefter SSK-kod sätts av SCB. Företag med mer än två anställda anger SSK-kod med hjälp av bifogad nomenklatur. Den övervägande delen av de arbetsgivarorganisationer som levererar mikrodata har egna klassificeringssystem för att definiera yrke. Dessa översätts till SSK varefter de levereras till SCB. För de offentliga delsektorerna gäller följande insam-

lingsprocedur: Kommunförbundet, Landstingsförbundet och Arbetsgivarverket insamlar och levererar mikrodata till SCB. Därefter översätts förbundens/verkets klassificeringssystem till SSSYK av SCB.

Nästa steg är att beskriva variabeln utbildningsnivå och dess inriktning vilka har kategoriserats enligt svensk utbildningsnomenklatur (SUN) och dess nya revidering SUN-2000. Denna revidering genomfördes för att anpassa den svenska utbildningsklassificeringen till ISCED, vilket är den internationella standarden för utbildningsklassificering. SUN-2000 är uppbyggd av två moduler, en nivåmodul och en inriktningsmodul. Vi använder oss av den tresiffriga utbildningskoden för att skapa en nivåkategorisering som överensstämmer med yrkesklassificeringen. Se appendix B tabell A hur utbildningar klassificerats som akademiska respektive icke akademiska. Tyvärr är det inte möjligt att utifrån SUN-koden separera utländska utbildningar från svenska.⁵

Den utrikes födda befolkningen har delats in i följande kategorier: födda i de Nordiska länderna, födda i Västeuropa, födda i Östeuropa, födda i Sydeuropa, födda i Mellanöstern, födda i Asien, födda i Latinamerika samt födda i Afrika (se appendix A för vilka länder som tillhör respektive kategori).⁶ I denna gruppering har Jugoslavien kategoriserats till Sydeuropa.⁷ Detta följer den indelning som Statistiska centralbyrån använder för sina undersökningar av levnadsnivån (ULF). Anledningen till att vi låter Mellanöstern vara en egen grupp är på grund av att deras situation är av speciellt intresse eftersom de utgjorde 1980-talets största flyktinggrupp.

Utrikes födda och infödda på olika delar av arbetsmarknaden

Vi inleder med en beskrivning av sysselsättningsgrad, andelen arbetslösa (inklusive andelen i arbetsmarknadspolitiska åtgärder), utbildningsnivå och yrkestillhörighet för infödda och de olika grupperna av utrikes födda. Därefter övergår vi till att studera skillnader i yrkestillhörighet mellan de olika grupperna med hjälp av ett s.k. olikhetsindex.

Sysselsatta, andel arbetslösa, utbildning och yrkestillhörighet

Av tabell 2 framgår stora skillnader i andelen sysselsatta och andelen arbetslösa (egentligen är det andelen som är inskrivna vid arbetsförmedlingen men inte är sysselsatta; fortsättningsvis används enbart »arbetslösa« även om det således inkluderar alla dem

som är inskrivna vid arbetsförmedlingen i andra kategorier) dels mellan utrikes födda och infödda dels mellan olika grupper av utrikes födda efter födelseregion och vistelsetid.⁸

Arbetsmarknaden för utrikes födda under 2001 är liknande den som beskrivs under 1990-talet av Lundh, et al (2002). Framförallt är det situationen för personer födda utanför Europa som är problematisk. Men även gruppen som invandrat från forna Jugoslavien (vilken ingår i kategorin Sydeuropa) och personer födda i Östeuropa har låg sysselsättningsgrad och hög arbetslöshet.⁹ Högst andel sysselsatta och lägst andel arbetslösa har infödda, följt av födda i övriga Norden och födda i Västeuropa. Även män födda i Latinamerika kan räknas till denna senare kategori. Lägst andel sysselsatta och högst andel arbetslösa finner vi bland personer födda i Mellersta Östern och Afrika. Skillnaden gentemot infödda i sysselsättningsgrad är i dessa fall över trettio procentenheter medan skillnaden i andelen arbetslösa uppgår till över tio procentenheter. Dessa resultat verkar ha samband med vistelsetid och utbildningsnivå för kvinnor, medan det för män inte framgår lika klart. Exempelvis uppvisar män som invandrat från Östeuropa lång genomsnittlig vistelsetid i Sverige och mycket hög utbildningsnivå men har ändå relativt låg sysselsättningsgrad och relativt hög arbetslöshet. Intressant att notera är att män som är födda i Latinamerika har en avsevärt bättre position än övriga utomeuropeiska grupper.

Utbildning brukar anses vara en viktig resurs för individen, dels för att nå en position på arbetsmarknaden men även för att förstå det samhälle man lever i. I tabell 3 visas fördelningen på utbildningsnivåer där följande kategorier har använts; grundskola, gymnasieskola högst två år, gymnasieskola tre år, eftergymnasiala studier utan akademisk examen samt akademisk examen.¹⁰

I tabell 2 fann vi att skillnaden i genomsnittligt antal utbildningsår är relativt liten mellan de olika grupperna av utrikes födda. Tabell 3 visar dock på stora skillnader i fördelningen på olika utbildningsnivåer mellan grupperna. Detta kan inte förklaras av eventuella skillnader i genomsnittsalder. Åldersskillnaderna är tämligen måttliga. Mycket hög andel med akademisk utbildning finns bland utrikes födda från Västeuropa och från Östeuropa. Här finns både låg andel med kort utbildning och hög andel med lång utbildning, även i förhållande till infödda svenskar. Stor andel med lägre utbildning (enbart grundskola) finns bland utrikes födda från övriga Norden, från Mellersta Östern och bland utrikes födda från Asien men även bland kvinnor från Sydeuropa, Latiname-

TABELL 2

Andelen sysselsatta, arbetslösa/ i arbetsmarknadspolitisk åtgärd, 25–55 år. Procent. 2001.

Ursprung	Sysselsatta	Arbetslös/ arbpol åtg	Tid i landet antal år	Antal utbildningsår	Ålder
<i>Män:</i>					
Född i Sverige	86,6	3,5	-	11,8	40,0
Utrikes född	64,2	10,9	14,4	11,6	42,9
Varav född i:					
Norden	69,6	5,5	20,0	10,8	46,7
Västeuropa	74,6	4,0	15,4	12,3	43,1
Östeuropa	66,9	8,2	16,6	12,5	45,7
Sydeuropa	67,3	10,6	11,9	11,5	42,0
Mellanöstern	57,2	16,0	12,9	11,5	41,5
Asien	62,0	10,2	13,3	11,9	42,3
Latinamerika	71,0	9,3	14,2	11,7	43,3
Afrika	56,7	14,1	13,1	11,6	41,0
<i>Kvinnor:</i>					
Född i Sverige	83,1	3,7	-	12,1	40,2
Utrikes född	61,3	9,4	14,5	11,4	42,6
Varav född i:					
Norden	5,7	4,2	21,1	11,6	46,5
Västeuropa	71,3	4,7	15,7	12,7	43,2
Östeuropa	68,0	8,5	16,0	12,5	44,6
Sydeuropa	57,8	11,0	11,2	10,9	41,5
Mellanöstern	44,0	14,6	11,9	10,9	40,3
Asien	60,7	10,7	11,9	11,4	40,6
Latinamerika	66,1	8,0	13,9	11,5	43,0
Afrika	50,9	11,0	11,3	10,5	38,3

Not: Sysselsatt definieras som andelen av den totala befolkningen i gruppen som var sysselsatt minst en timme under november månad. Arbetslös/arbetspolitisk åtgärd definieras som andelen av den totala befolkningen i gruppen som var inskriven hos arbetsförmedlingen under november månad och som inte var registrerad som sysselsatt. Variablerna tid i landet, antal utbildningsår och ålder anges i genomsnittligt antal år. Variablerna i tabellen är beräknade på den totala befolkningen. Källa: SCB

rika och Afrika. Bland personer födda i Sydeuropa och för kvinnor födda i Afrika samt för män födda i övriga Norden följs detta också av en låg andel med akademisk utbildning. Däremot finns bland gruppen födda i Mellersta Östern, men framförallt från Asien, en relativt hög andel med eftergymnasial eller akademisk utbildning. Om vi avslutningsvis gör en enkel tudelning mellan att ha högst en tvåårig gymnasieutbildning (summan av de två första kolumnerna) eller att ha en treårig gymnasieutbildning eller högre så förekommer det väldigt små skillnader mellan de olika grupperna. I princip alla grupper, såväl män som kvinnor befinner sig inom intervallet fyrtiosex till femtiosex procent vad avser andelen med den lägre utbildningsnivån. Undantagen är män födda i övriga Norden, vilka har en större andel med kort utbildning, medan både män och kvinnor födda i

Väst- och Östeuropa har en mindre andel med kort utbildning.¹¹

Tabell 4 visar en yrkesfördelning som är baserad på aggregering av yrken till åtta yrkeskategorier. Stora variationer föreligger i yrkesfördelning mellan olika grupper av utrikes födda även på denna högt aggregerade nivå. De tre första kolumnerna kan räknas till yrken som kräver en högre, eller åtminstone en annorlunda, kompetens än övriga kategorier av yrken. Den högre kompetensen visas antingen i form av en högre utbildning, kolumn två och tre, eller i form av chefs- eller ledningskunskaper, den första kolumnen. Vi borde förvänta oss att dessa tre kategorier av yrken till stor del innehas av akademiker. I tabell 3 fann vi att utrikes födda män i genomsnitt hade lika stor andel med en eftergymnasial utbildning som infödda män, trettio respektive tju-

TABELL 3

Fördelning av utbildning, ålder 25–55 år. Procent. 2001.

Ursprung	Grundskola	Gymnasieskola: högst 2 år	3 år	Eftergymn. utbildning	Akademisk utbildning	Okänd utbildning	Antal
<i>Män:</i>							
Född i Sverige	17,2	35,6	16,4	11,4	19,1	0,3	1 639 311
Utrikes född	22,8	25,6	18,8	13,6	15,4	3,7	151 363
Varav född i:							
Norden	33,0	31,7	12,5	7,7	11,3	3,9	25 038
Västeuropa	15,2	19,1	17,1	17,8	22,9	7,8	9 050
Östeuropa	9,4	27,2	23,0	12,5	25,3	2,6	10 084
Sydeuropa	19,4	26,9	27,6	15,3	8,4	2,3	30 814
Mellanöstern	25,2	20,9	18,0	13,9	18,1	3,9	41 765
Asien	24,9	21,9	10,1	15,7	20,6	6,8	10 071
Latinamerika	20,1	30,9	16,1	14,5	16,6	1,8	9 930
Afrika	20,3	27,5	19,6	15,5	14,0	3,1	14 611
<i>Kvinnor:</i>							
Född i Sverige	12,0	34,2	17,0	6,7	29,9	0,2	1 564 201
Utrikes född	25,3	23,1	17,2	11,9	18,8	3,7	154 741
Varav född i:							
Norden	21,7	31,0	12,7	8,0	25,4	1,2	32 976
Västeuropa	10,7	19,6	14,1	17,8	32,7	5,1	5 659
Östeuropa	9,8	26,1	22,7	12,6	27,4	1,4	21 254
Sydeuropa	30,7	19,7	25,0	11,3	9,6	3,7	26 530
Mellanöstern	32,2	16,1	18,0	12,5	14,9	6,4	29 146
Asien	32,1	19,3	8,8	16,3	19,1	4,4	18 539
Latinamerika	23,4	29,3	14,0	13,4	17,9	2,0	10 378
Afrika	3,0	22,8	18,5	10,4	7,4	8,0	10 259

Not: Se Tabell A i appendix B för en beskrivning/indelning av respektive utbildningskategori. Utbildningsfördelningen är beräknad för den totala befolkningen.

gonio procent, medan andelen var något lägre för utrikes födda kvinnor i förhållande till infödda kvinnor, trettioen respektive trettiosju procent. Skillnaden i andelen i någon av de tre yrkeskategorierna ovan är emellertid stor mellan infödda och utrikes födda. Medan fyrtiosju procent av de infödda männen har något av dessa yrken, har endast trettio procent av utrikes födda män det. Liknande siffror erhålles för kvinnor, fyrtiofem respektive trettioen procent.

Stora skillnader existerar mellan olika grupper av utrikes födda. Vi finner att personer som är födda i Västeuropa har mycket hög andel i ledningsarbete och i arbeten som kräver en högre utbildning. Andelen är väsentligt högre än för infödda. Män födda i länder utanför Europa har mycket låg andel i ledningsarbete men relativt hög andel i teoretisk specialistkompetens. Detta gäller även män födda i Östeuropa. Denna skillnad är intressant därför att den antyder att det också är andra kunskaper än rent

akademiska som efterfrågas i ledningsfunktioner. Av betydelse kan också vara att de formella akademiska meriterna väger tungt vid rekrytering av personer till yrken med teoretisk specialistkompetens. I den svenska debatten har det också förts fram att bristen på mångfald inom ledningsarbeten till viss del beror på diskriminering (möjliga förklaringar skulle vara att de interna rekryteringsvägarna är begränsade för kvinnor och utrikes födda). Tabell 4 ger även stöd för en sådan förklaring. Chefspositioner besitts i stor utsträckning av svenskfödda män, inte av kvinnor och inte av utrikes födda. Lägst andelar i dessa yrken finner vi för män och kvinnor som är födda i Sydeuropa eller Afrika, vilka har mindre än tjugoprocent med något av dessa yrken. Undantag finns dock. Både gruppen män födda i Västeuropa och män födda i övriga Norden visar relativt höga andelar med ledningsarbete. Sannolikt har vistelsetiden i Sverige betydelse för detta resultat.

TABELL 4

Yrkesfördelning anställda 25–55 år. Procent. 2001.

Ursprung	Lednings- arbete	Teoretisk Spec.komp	Kortare högsk.utb.	Σ	Kontors/ kundserv	Service/ omsorg	Bygg/ tillverkn.	Process/ maskinop.	Inga krav på yrkutb
Män:									
Född i Sverige	9,5	18,1	19,8	47,4	5,2	6,4	19,0	16,9	3,6
Utrikes född	4,3	15,9	9,4	29,6	6,0	11,2	14,5	25,4	12,9
Varav född i:									
Norden	7,8	14,6	10,8	33,2	3,8	5,9	25,1	24,6	5,9
Västeuropa	2,0	30,8	17,5	60,3	4,2	10,6	11,0	9,4	3,7
Östeuropa	3,9	24,6	11,3	39,8	4,1	8,7	15,4	23,5	8,2
Sydeuropa	2,3	7,3	6,7	16,3	5,2	6,6	17,2	40,7	13,6
Mellanöstern	3,1	20,0	9,4	32,5	6,7	13,6	9,9	22,9	14,3
Asien	5,2	20,9	7,1	33,2	9,6	16,1	8,1	18,1	14,7
Latinamerika	1,3	15,4	10,2	26,9	6,2	16,9	9,1	20,4	20,3
Afrika	1,3	10,8	7,2	19,3	10,3	20,8	8,2	17,4	23,6
Kvinnor:									
Född i Sverige	3,3	19,7	22,2	45,2	15,3	29,1	1,3	3,3	5,4
Utrikes född	1,6	15,3	14,4	31,3	9,3	32,3	2,0	7,3	17,2
Varav född i:									
Norden	3,3	19,2	19,5	42,0	13,1	27,4	2,2	5,5	9,7
Västeuropa	4,6	32,1	22,2	58,9	9,2	22,0	1,2	2,9	5,7
Östeuropa	1,4	17,5	17,1	36,0	12,7	30,5	2,0	6,3	12,4
Sydeuropa	0,5	8,7	7,8	17,0	6,9	29,5	3,3	16,9	26,3
Mellanöstern	0,4	14,8	14,2	29,4	6,6	41,0	0,7	3,8	18,4
Asien	0,4	12,5	10,4	23,3	5,9	32,6	2,6	8,9	26,5
Latinamerika	1,6	12,9	11,1	25,6	6,4	38,6	1,5	5,9	21,9
Afrika	0,3	7,5	10,3	18,1	5,1	52,9	0,6	1,6	21,6

Not: Se Tabell A i appendix B för en beskrivning/indelning av respektive yrkeskategori. Exkluderat militärer (kategori 0) och jordbruk, trädgård och skogsbruk (kategori 6). Därav summerar inte kolumnerna till 100. Variabeln Σ123 utgör summan av kolumn 1, 2 och 3.

Dessa kvalificerade yrkens motpol, dvs. yrken utan några krav på utbildning utöver grundskola återfinns i den sista kolumnen av tabell 4. Både för män och kvinnor är andelen med ett sådant yrke ungefär tio procentenheter högre för utrikes födda än för infödda. Framförallt är det män och kvinnor som utvandrat från Latinamerika och Afrika samt kvinnor som utvandrat från Sydeuropa, Mellanöstern och Asien som har höga andelar i denna yrkeskategori, andelar på mellan arton och tjugosex procent. Det skall dock påpekas att dessa andelar stämmer rätt väl överens med andelen med enbart grundskoleutbildning för dessa grupper (se tabell 3). Istället är det infödda, och framförallt då infödda män, som avviker genom att ha en låg andel i dessa yrken i förhållande till deras andel med enbart grundskoleutbildning.

För den fortsatta analysen är det viktigt att konsta-

tera att infödda män och kvinnor har yrken med liknande krav på utbildning/kompetenser. Ungefär hälften är högkvalificerade yrken och cirka fem procent är lågkvalificerade yrken. Utrikes födda män och kvinnor har lägre andel högkvalificerade yrken och större andel lågkvalificerade yrken än infödda med samma kön.

I appendix (se appendix C, tabell C1 och C2) finns en lista över de tio vanligaste yrkena för olika grupper av utrikes födda samt för infödda. Lågkvalificerade yrken som städare, restaurangbiträde eller fabriksarbetare, dvs. yrken som inte kräver någon utbildningskompetens utöver grundskola, finns inte med bland de tio vanligaste yrkena för infödda män eller kvinnor.¹² Däremot är sådana yrken förekommande bland de fem vanligaste yrkena för utrikes födda, speciellt då för dem som invandrat från länder utanför Europa.

Mått på yrkessegregering

Ett vanligt sätt att beräkna yrkesmässig segregering mellan två befolkningsgrupper är att beräkna den procentuella andelen av respektive grupp som befinner sig i olika yrken. Detta är en framkomlig väg om antalet yrken är litet (som exempelvis i tabell 4). Om beräkningarna görs för ett större antal yrken behövs ett mått som kan sammanfatta skillnaderna i yrkesfördelning mellan grupperna. Ett vanligt använt mått är s.k. olikhetsindex. Detta kan skrivas som:

$$OI = \frac{1}{2} \sum \left| \frac{Uf_i}{Uf} - \frac{Sv_i}{Sv} \right| * 100$$

där Sv är totalt antal sysselsatta personer födda i Sverige; Sv_i är antal sysselsatta i yrke i för personer födda i Sverige; Uf är totalt antal sysselsatta utrikes födda personer; Uf_i är antal sysselsatta i yrke i för utrikes födda personer. Vi har använt en tvåsiffrig yrkeskod och därmed inkluderat tjugotre olika yrkeskategorier. Vi har exkluderat personer som var anställda som militärer, inom politiskt arbete samt arbete inom jordbruk, trädgård, skogsbruk och fiske eftersom väldigt få utrikes födda personer (och ibland inga alls) var anställda i dessa yrken.¹³ Dessa fyra yrkeskategorier utgör 1,8 procent av alla anställningar för män födda i Sverige och 0,5 procent för kvinnor födda i Sverige. För gruppen utrikes födda är dessa andelar betydligt lägre.

Index kan anta värden mellan 0 och 100. Värdet 0 indikerar att ingen yrkessegregering förekommer. Yrkesfördelningen är densamma mellan grupperna. Värdet 100 indikerar däremot en fullständig yrkessegregering. Det kan visas att index kan tolkas som andelen bland utrikes födda som måste byta yrke för att erhålla samma yrkesfördelning som inrikes födda. Eftersom index är symmetriskt kan det också tolkas som andelen bland inrikes födda som måste byta yrke för att erhålla samma yrkesfördelning som utrikes födda.

Värdet på index är beroende av vilken aggregeringsnivå som används vid yrkesindelningen. En finare indelning av yrken tenderar att ge högre värde på index beroende på att fler differenser ryms inom formeln ovan. Ibland har olikhetsindex kritiserats för att den totala yrkesstrukturen inte behandlas som given. Om utrikes födda byter yrke och får en yrkesstruktur som mer liknar inföddas så förändras den totala yrkesstrukturen på arbetsmarknaden. Ibland har man istället använt ett s.k. koncentrationsindex som kan skrivas:

$$KI = \frac{1}{2} \sum \left| \frac{Uf_i}{Uf} - \frac{T_i}{T} \right| * 100$$

där T är antal sysselsatta i totalbefolkningen och T_i är antal sysselsatta i totalbefolkningen i yrke i. Eftersom de utrikes födda endast är en liten del av totalbefolkningen så kommer värdet på olikhetsindex och koncentrationsindex att bli ungefär detsamma vilket innebär att skillnaden i andelen av de utrikes födda som behöver byta yrken blir mycket liten mellan respektive index. Dessutom har olikhetsindex den fördelen att det har en klar innebörd vid en direkt jämförelse mellan utrikes föddas och inföddas yrkesfördelning. Vi använder därför olikhetsindex.

Av tabell 5 och 6 framgår olikhetsindex för en uppdelning av män och kvinnor i olika invandrargrupper. Stora skillnader föreligger i olikhetsindex, vilket också var att förvänta utifrån resultaten i föregående avsnitt. Olikhetsindexet visar att tjuogoåtta procent av den manliga utrikes födda populationen och tjugotvå procent av den kvinnliga måste byta yrke för att ha samma yrkesfördelning som infödda svenskar. För att sätta detta tal i relation kan det nämnas att olikhetsindex mellan infödda män och kvinnor är femtioen procent. Det existerar således en större yrkessegregering mellan könen än mellan infödda och utrikes födda i genomsnitt. Detta skall dock sättas i relation till resultatet i föregående avsnitt där vi fann att infödda män och kvinnor hade yrken med liknande kvalifikationsnivå medan utrikes födda hade yrken som i genomsnitt krävde en lägre kvalifikationsnivå. Detta innebär att infödda män och kvinnor har väldigt olika yrken men att kraven på utbildning/kompetenser för dessa yrken är ungefär densamma.

Vi har även beräknat olikhetsindex för olika grupper av utrikes födda och mellan grupper med olika vistelsetider. Män födda utanför Europa uppvisar en betydligt större olikhet i yrkesfördelning gentemot infödda än gruppen utrikes födda som helhet. För män från Afrika och med 5–15 års vistelse i Sverige är index så pass högt som femtio, dvs. femtio procent skulle behöva byta yrke för att få samma yrkesfördelning som infödda män. Lägst index har män som invandrat från Norden och Västeuropa. Vidare har utrikes födda män med kort vistelsetid högre index än de med lång vistelsetid. Personer som invandrat från övriga Norden och Västeuropa utgör dock ett undantag.

Olikhetsindex är i de flesta fall lägre för kvinnor än för män vilket skulle betyda att skillnaden i yrkesfördelning är mindre mellan utrikes födda kvinnor och infödda kvinnor än mellan utrikes födda män och infödda män. Värdet är i allmänhet högre för utrikes födda kvinnor med kort vistelsetid än för de med lång vistelsetid. Dessutom är index lågt för kvinnor från övriga Norden och högt för kvinnor födda utan-

TABELL 5

Olikhetsindex samt gruppernas bakgrundvariabler. Män. 2001.

	Olikhets- index: Rel. Sv. män	Ålder	Antal utbildningsår	Utb_hög %	Utb_låg %	Tid i landet	Antal personer
Född i Sverige		40,0	12,0	17	14	-	1 194 721
Utrikes född	28	42,9	12,1	23	14	14,6	76903
<i>Varav född i:</i>							
Norden 5–15	16	39,7	12,1	23	18	10,4	4 652
Norden 16–35	24	49,7	10,7	11	16	25,7	9 164
Västeuropa 5–15	25	39,1	13,5	45	9	9,5	3 795
Västeuropa 16–35	31	49,8	12,7	29	10	24,5	2 822
Östeuropa 5–15	31	42,3	13,2	38	9	10,9	2 570
Östeuropa 16–35	25	49,8	12,7	26	4	22,5	2 303
Sydeuropa 5–15	41	39,4	12,1	16	10	7,9	14 520
Sydeuropa 16–35	33	49,1	10,8	7	15	24,4	3 146
Utomeuropa 5–15	41	39,7	12,3	27	19	10,5	23 907
Utomeuropa 16–35	30	46,7	12,1	23	13	20,8	10 024
<i>Varav född i:</i>							
Mellanöstern 5–15	38	39,9	12,5	29	18	10,7	10 901
Mellanöstern 16–35	28	45,3	12,4	28	11	19,8	4 065
Asien 5–15	44	39,9	13,0	39	17	9,8	3 495
Asien 16–35	45	47,6	11,5	18	21	21,6	1 775
Latinamerika 5–15	45	41,1	11,7	20	25	11,0	4 068
Latinamerika 16–35	32	47,8	12,2	19	12	21,1	2 319
Afrika 5–15	50	38,4	11,9	20	20	10,0	5 442
Afrika 16–35	38	47,5	12,3	24	13	21,7	1 865

Not: 5–15 anger att individen varit mellan 5 till 15 år i Sverige medan 16–35 anger att individen varit där 16–35 år. Utb_hög innebär att individen har minst en treårig eftergymnasial utbildning (eller högre) medan Utb_låg innebär att individen har högst en ettårig gymnasieutbildning (eller lägre). Alla variabler är beräknade för de personer som är sysselsatta.

för Europa. I den sistnämnda gruppen befinner sig en hög andel i yrken utan krav på yrkesutbildning (tabell 4), dvs. bakom olikhetsindexet för dessa grupper döljer sig också en låg socioekonomisk status. Detta gäller även för män.

Vi kan inte utifrån indexet få en förklaring till vad skillnader i index beror på. Det kan vara skillnader i gruppernas ålderssammansättning, i utbildningsnivå eller inriktning eller diskriminering. Dessutom ger inte index någon information om en grupp har en yrkesfördelning som enligt någon socioekonomisk rangordning är högre eller lägre än för infödda män. Index säger endast att skillnader finns. Det är dock sannolikt att index för personer födda utom Europa avviker i negativ riktning, dvs. att gruppen har en yrkestillhörighet som i socioekonomisk rangordning ligger under vad som gäller för infödda medan index för utrikes födda från Västeuropa avviker i positiv riktning, dvs. att gruppen har en yrkestillhörighet

som motsvarar en socioekonomisk position som ligger högre än för infödda. I tabell 4 framgår det att de som är födda i länder utanför Europa i mycket hög grad befinner sig i yrken utan krav på yrkesutbildning medan de som är födda i Västeuropa i hög grad befinner sig i yrken med en hög kvalifikationsnivå.

Skillnaden i yrkesfördelning mellan män födda i Sverige och män födda utom Europa föder frågan om de senare möjligen har en yrkesfördelning som mer liknar den för svenska kvinnor. För att undersöka detta beräknar vi olikhetsindex med svenska kvinnors yrkesfördelning som bas. Betydande skillnader föreligger också gentemot svenska kvinnor. Bland män födda utom Europa så är index 46 för de som varit i Sverige 5-15 år och 40 för de som varit i Sverige 16-35. De utrikes födda männen befinner sig således inte i någon hög utsträckning inom samma yrken som infödda kvinnor.

Tidigare har Wadensjö (1976) och Ekberg & Gus-

TABELL 6

Olikhetsindex samt gruppernas bakgrundsvariabler. Kvinnor. 2001.

	Olikhets- index: Rel. Sv. män	Ålder	Antal utbildningsår	Utb. hög %	Utb. låg %	Tid i landet	Antal personer
Född i Sverige		40,9	12,3	21	15	-	1 133 600
Utrikes född	22	43,0	12,0	23	17	15,4	83 418
Varav född i:							
Norden 5–15	10	39,2	12,5	27	17	10,4	5 824
Norden 16–35	11	49,1	11,9	20	20	25,6	15 952
Västeuropa 5–15	24	38,8	13,8	53	17	9,7	2 223
Västeuropa 16–35	21	48,4	13,2	39	12	23,0	2 226
Östeuropa 5–15	25	40,9	12,9	31	9	10,6	6 516
Östeuropa 16–35	15	48,4	12,7	25	10	22,0	6 331
Sydeuropa 5–15	40	39,0	11,7	16	11	7,8	11 082
Sydeuropa 16–35	34	48,1	10,8	10	20	24,5	1 956
Utomeuropa 5–15	34	39,3	11,8	24	20	10,4	23 467
Utomeuropa 16–35	26	46,2	11,3	15	24	20,6	7 841
Varav född i:							
Mellanöstern 5–15	32	39,7	12,1	25	17	10,8	7 703
Mellanöstern 16–35	23	44,6	11,3	16	22	19,9	1 926
Asien 5–15	3	39,0	12,0	32	18	9,6	7 537
Asien 16–35	37	46,2	10,8	12	26	20,6	2 849
Latinamerika 5–15	39	40,8	11,8	21	24	10,7	4 208
Latinamerika 16–35	26	47,7	12,0	18	24	21,0	2 052
Afrika 5–15	46	37,5	10,9	10	25	10,6	4 019
Afrika 16–35	30	45,7	11,5	17	22	20,5	1 014

Not: 5–15 anger att individen varit mellan 5 till 15 år i Sverige medan 16–35 anger att individen varit där 16–35 år. Utb_hög innebär att individen har minst en treårig eftergymnasial utbildning (eller högre) medan Utb_låg innebär att individen har högst en ettårig gymnasieutbildning (eller lägre). Alla variabler är beräknade för de personer som är sysselsatta.

tafsson (1995) beräknat olikhetsindex mellan utrikes födda och infödda. De beräkningarna är utförda på något andra yrkesgrupperingar men resultaten pekar i samma riktning som här, dvs. att olikhetsindex är mindre för utrikes födda med längre vistelsetid än för utrikes födda med kortare vistelsetid i Sverige och att födda i utomeuropeiska och i sydeuropeiska länder har högre värde på olikhetsindex än övriga grupper av utrikes födda. Skillnaden gentemot denna studie är att vi har kunnat göra beräkningarna för ett större antal grupper och därmed fått fram en mer detaljerad bild. Även Ekberg (1994) undersökte de utrikes föddas yrkestillhörighet. Ansatsen var dock annorlunda. Med hjälp av ett longitudinellt material studerades sysselsatta personer som invandrat till Sverige fram till 1970. Deras yrkesrörlighet studerades fram till 1990 och jämfördes med yrkesrörligheten för s.k. infödda tvillingar. Detta innebär att till varje delgrupp av utrikes födda »skapas» en infödd grupp

(infödd tvillinggrupp) som 1970 hade samma könsammansättning, utbildningsnivå, yrkestillhörighet och samma geografiska bosättning (på län). Frågan var sedan om det uppstod skillnader i yrkestillhörighet mellan en invandrargrupp och respektive infödda jämförelsegrupp mellan 1970 och 1990.

Betraktar vi hela gruppen utrikes födda var skillnaderna i socioekonomisk rörlighet små gentemot den infödda jämförelsegruppen. Det fanns dock en tendens till att den socioekonomiska (yrkes) rörligheten uppåt var lägre bland utrikes födda än bland infödda. Mellan olika grupper av utrikes födda fanns dock stora skillnader. Män och kvinnor som är födda i Grekland eller Jugoslavien samt män födda i Finland hade långsammare uppåtgående yrkesrörlighet än respektive infödda tvillinggrupp. Det är dock osäkert om detta kan tolkas som uttryck för diskriminering. De nämnda grupperna bestod i huvudsak av arbetskraftsinvandrare där många planerade att åter-

utvandra. Även om de som studerades inte återvände till hemlandet under observationsperioden så innebär planer på att återvända att många troligen inte upplevde det som lönande att investera i »Sverige-specifika« kunskaper för att göra yrkeskarriär i Sverige.

Av intresse kan också vara att i detta sammanhang jämföra infödda män och kvinnor. Från vårt material erhålles ett index på femtioett vilket är klart högre än vad som gäller mellan infödda och utrikes födda. Infödda män och kvinnor skulle således vara mer yrkesmässigt segregerade från varandra än infödda och utrikes födda.¹⁴ Resultatet ligger i linje med det som erhålles vid en jämförelse mellan Wadensjö (1976) som gjorde beräkning mellan utrikes födda och infödda och Jonung (1985) som gjorde beräkning mellan män och kvinnor. De använde samma yrkesindelning bestående av data på tvåsiffernivå från Folk- och bostadsräkningarna. Jämförelse kan således göras mellan de båda undersökningarna. Jonung fann klart högre värde på olikhetsindex än Wadensjö.

Utrikes födda akademiker

Det finns flera studier som visar att personer som har invandrat och är högutbildade har svårt att komma in på arbetsmarknaden och att många också anser sig ha blivit utsatta för diskriminering, se Helgesson (2000), Lange (2000) och Wingborg (1998). Men hur ser situationen ut för de som lyckats erhålla ett arbete? Martinsson (1998) fann att utlandsfödda akademiker hade lägre årsarbetsinkomst än infödda akademiker. Detta kan bero på flera orsaker, t.ex. skillnader i årsarbetstid inom samma yrke eller skillnader i yrkestillhörighet. I detta avsnitt koncentrerar vi oss på frågan i vilken utsträckning utlandsfödda akademiker befinner sig i yrken som motsvarar deras utbildningsnivå? I inledningen diskuterades att en dålig position för utlandsfödda akademiker på den svenska arbetsmarknaden är en möjlig indikation på att den svenska arbetsmarknaden inte fungerar som vi skulle önska ur effektivitetssynpunkt. Personer som invandrat med en akademisk utbildning i bagaget borde inom en rimlig tidsperiod ha fått möjlighet att anpassa utbildningen till den svenska arbetsmarknaden och därmed också lyckats erhålla ett arbete i linje med sin utbildningsnivå. Detta förutsätter dock att individens utbildning efterfrågas på marknaden. En annan möjlig förklaring till en dålig position på arbetsmarknaden för utlandsfödda akademiker är att deras utländska utbildning möjligen har en inriktning som enbart efterfrågas i begränsad utsträckning, eller kanske inte alls.

Det är inte självklart hur vi skall avgränsa indivi-

der med akademisk utbildning. Vi har valt att enbart inkludera personer med minst två års högskolestudier. Vi exkluderar därmed personer som har enstaka kurser motsvarande mindre än två års studier på högskola och personer med annan eftergymnasial utbildning och som inte är högskolestudier (oavsett längd).¹⁶

Av särskilt intresse är att mäta hur stor andel av akademikerna som har ett kvalificerat yrke, dvs. ett yrke i linje med sin utbildningsnivå. Utifrån yrkeskoden i SSYK avgörs om personen har ett kvalificerat arbete eller ej. Vi har valt att kategorisera yrkeskod 2, 3 och ledningsarbete som kvalificerade yrken. SSYK:s yrkeskod två innebär yrken som kräver en längre akademisk utbildning medan kod tre innebär krav på en kortare högskoleutbildning (eller motsvarande). Vi räknar även in olika typer av chefsbefattningar och politiska uppdrag som kvalificerade arbeten (se appendix B tabell B för en exakt indelning).¹⁷ Dessutom jämför vi yrkestillhörighet mellan inrikes och utrikes födda akademiker. Jämförelser mellan grupperna sker med hjälp av två metoder. Den ena är att vi beräknar olikhetsindex. Den andra är att vi beräknar skillnader mellan inrikes och utrikes födda akademiker vad gäller sannolikheten att ha ett kvalificerat arbete.

Sysselsatta, andel med kvalificerat arbete och utbildningens inriktning

Av tabell 7 framgår stora skillnader i andelen sysselsatta och andelen arbetslösa (precis som tidigare är det egentligen andelen som är inskrivna vid arbetsförmedlingen och fortsättningsvis används även här enbart termen »arbetslösa«) dels mellan utrikes födda och infödda dels mellan olika grupper av utrikes födda (se fotnot 6 för en exakt beskrivning). Att finna en position på arbetsmarknaden som speglar den för infödda verkar inte heller uppfyllas för utlandsfödda akademiker. Högst andel sysselsatta och lägst andel arbetslösa har infödda följt av födda i övriga Norden och i Västeuropa. Även bland akademiker har män födda i Latinamerika en bättre position än övriga grupper som är födda i länder utanför Europa (se avsnitt *Sysselsatta, andel arbetslösa*). Återigen är det situationen på arbetsmarknaden för personer födda utanför Europa som är extra problematisk, men även gruppen som är född i Sydeuropa (till stor del personer som är födda i forna Jugoslavien) har en dålig position på arbetsmarknaden.¹⁸ Lägst andel sysselsatta och högst andel arbetslösa har utlandsfödda akademiker födda i Mellersta Östern eller Afrika och som varit bosatta i Sverige högst femton år. Skillnaden gentemot infödda i sysselsättningsgrad är i dessa fall väl över

TABELL 7

Arbetsmarknaden för akademiker. Båda könen, 25–55 år. Procent. 2001.

	Män:			Antal	Kvinnor:			Antal
	Sysselsatta	Arbetslös/åtgärd	Kvalificerat arbete		Sysselsatta	Arbetslös/åtgärd	Kvalificerat arbete	
Född i Sverige	90,1	1,8	90,0	313 239	89,5	1,6	89,0	467 798
Utrikes född	74,9	8,3	76,7	23 363	78,9	5,8	78,7	29 098
Varav född i:								
Norden 5–15	83,7	3,0	89,4	1 199	85,4	2,8	85,4	2 441
Norden 16–35	89,2	2,8	90,3	1 623	90,4	1,8	87,9	5 939
Västeuropa 5–15	81,3	2,5	87,1	1 116	76,9	4,3	81,9	943
Västeuropa 16–35	90,6	2,2	88,2	959	87,1	2,4	90,5	905
Östeuropa 5–15	76,8	6,3	69,7	1 218	77,1	7,0	70,8	3 007
Östeuropa 16–35	77,2	5,1	84,8	1 338	82,5	4,4	72,4	2 823
Sydeuropa 5–15	74,7	11,1	70,2	1 987	73,3	9,8	74,0	2 025
Sydeuropa 16–35	72,6	4,1	88,9	606	77,7	3,7	84,5	520
Mellan östern 5–15	67,8	14,8	73,0	5 324	66,8	11,1	75,3	3 597
Mellan östern 16–35	76,5	6,8	80,8	2 227	79,7	4,6	89,9	744
Asien 5–15	69,1	6,7	75,9	1 538	68,2	9,5	70,0	2 843
Asien 16–35	72,4	5,0	80,0	537	78,3	5,5	65,1	697
Latinamerika 5–15	73,1	7,6	59,8	996	76,1	6,2	68,3	1 103
Latinamerika 16–35	82,2	6,3	84,4	651	83,0	3,2	81,8	752
Afrika 5–15	64,1	11,7	47,9	1 320	63,7	11,5	62,3	529
Afrika 16–35	71,1	9,7	70,0	724	78,3	7,0	85,2	230

Not: 5–15 anger att individen varit bosatt mellan 5 till 15 år i Sverige medan 16–35 anger att individen varit bosatt där 16–35 år. Sysselsatt definieras som andelen av den totala befolkningen i gruppen som var sysselsatt minst en timme under november månad. Arbetslös/åtgärd definieras som andelen av den totala befolkningen i gruppen som var inskriven hos arbetsförmedlingen under november månad och som inte var registrerad som sysselsatt. Kvalificerat arbete definieras som andelen av de sysselsatta som hade ett kvalificerat arbete.

tjugo procentenheter. I genomsnitt tenderar de som varit bosatta en längre tid i landet att ha en bättre situation på arbetsmarknaden.

Tabell 7 inkluderar även en variabel som mäter andelen av sysselsatta akademiker som har ett kvalificerat arbete. Resultaten visar på en omfattande heterogenitet i denna variabel mellan olika grupper av utrikes födda och mellan olika vistelsetider för dessa grupper. För alla grupper av utrikes födda med en vistelsetid längre än sexton år, med undantag för män från Afrika och kvinnor från Östeuropa och Asien, överstiger andelen med ett kvalificerat arbete åttio procent. Lägst andel med kvalificerat arbete finner vi för män från Afrika och Latinamerika och som varit i Sverige kortare tid än sexton år. Andelen med kvalificerat arbete är strax under femtio procent för afrikanerna och strax under sextio procent för latinamerikanerna. Latinamerikanerna med en vistelsetid kortare än sexton år verkar därmed ha nått en högre sysselsättningsgrad än andra utomeuropeiska grup-

per genom att i större utsträckning än andra grupper acceptera icke kvalificerade arbeten.

Tabell 8 visar att utbildningens inriktning skiljer sig markant åt mellan män och kvinnor. Men vid en jämförelse av utrikes födda och infödda män så visar den att de två grupperna har investerat i liknande utbildningar. Detsamma gäller för utrikes födda och infödda kvinnor. De tre vanligaste utbildningarna för infödda män är teknik, samhällsvetenskap och pedagogik vars andel utgör sjuttio procent. Motsvarande utbildningar för utrikes födda män är teknik, hälso- och sjukvård samt samhällsvetenskap vilka utgör sextiofem procent. För infödda kvinnor är de tre vanligaste utbildningarna pedagogik, hälso- och sjukvård samt samhällsvetenskap vilka utgör åttiofem procent medan de vanligaste utbildningarna för utrikes födda kvinnor är hälso- och sjukvård, pedagogik och samhällsvetenskap vars andelar utgör sjuttio procent. Kvinnor har därmed en något lägre spridning mellan olika utbildningar än män och utrikes födda har en

TABELL 8

Utbildningens inriktning, Akademiker, 25–55 år. Procent. 2001.

	Pedagogik	Humaniora	Samhäll	Natur	Teknik	Skog	Hälsa	Tjänster	Övrigt
<i>Män:</i>									
Född i Sverige	14,7	5,7	25,8	7,9	29,9	2,6	11,8	1,4	0,2
Utrikes född	8,7	9,9	17,2	10,6	27,9	3,3	19,5	0,7	2,4
Varav född i:									
Norden	10,7	8,6	23,6	8,2	15,5	2,2	28,3	1,6	1,4
Västeuropa	11,5	18,2	15,6	15,8	17,4	1,9	13,4	0,9	5,3
Östeuropa	8,7	11,9	11,6	8,6	34,9	3,4	18,4	1,3	1,2
Sydeuropa	13,4	9,2	21,6	9,0	27,1	5,2	12,1	0,4	2,0
Mellanöstern	6,7	7,3	13,6	9,9	34,6	3,2	22,6	0,3	1,8
Asien	3,4	11,6	15,8	16,5	28,3	1,3	17,5	0,4	5,1
Latinamerika	13,2	10,9	18,8	9,5	26,8	3,4	15,2	0,4	1,9
Afrika	6,4	8,7	24,3	10,3	23,4	5,8	18,1	0,4	2,7
<i>Kvinnor:</i>									
Född i Sverige	33,9	5,5	17,9	3,4	4,8	0,8	32,8	0,8	0,2
Utrikes född	20,4	11,8	17,1	6,0	7,8	1,4	32,8	0,5	2,2
Varav född i:									
Norden	26,3	8,7	18,7	2,6	2,1	0,6	39,1	0,5	1,4
Västeuropa	19,4	20,3	13,3	7,5	3,5	0,9	30,2	0,6	4,3
Östeuropa	18,1	11,0	16,4	5,3	11,6	2,3	33,3	0,5	1,4
Sydeuropa	19,7	10,8	22,3	6,2	10,0	2,3	26,8	0,3	1,6
Mellanöstern	15,9	10,5	12,4	10,1	8,8	1,8	38,6	0,4	1,6
Asien	12,7	18,9	17,2	9,8	15,6	1,1	19,4	0,3	4,9
Latinamerika	31,8	10,1	17,8	4,3	6,9	1,2	25,3	0,7	1,8
Afrika	12,3	13,6	20,9	6,5	4,6	2,6	34,5	0,7	4,3

Not: Dessa data är tagna utifrån hela befolkningen med en akademisk utbildning, inte enbart de som har ett arbete. Pedagogik innehåller lärarutbildning och andra pedagogiska utbildningar, Humaniora innehåller även konstutbildningar, Samhäll innehåller utbildningar för samhällsvetenskap, juridik, handel och administration, Natur innehåller utbildningar för naturvetenskap, matematik och data, Teknik innehåller tekniska utbildningar och utbildningar för tillverkning, Skog innehåller utbildningar för lant- och skogsbruk och djursjukvård, Hälsa innehåller utbildningar för hälso- och sjukvård samt social omsorg.

något högre spridning än infödda. Detta mönster är nästan oförändrat när vi jämför de olika grupperna av utrikes födda, särskilt när vi jämför kvinnor som invandrat från olika regioner.

Vårt att notera är att andelen med en utbildning inom humaniora är dubbelt så hög för utrikes födda än för infödda och detsamma gäller för andelen med utbildning inom hälsa vilken nästan är dubbelt så hög för utrikes födda män jämfört med infödda män. I tabell 10 finner vi att personer med en utbildning inom humaniora har svårare att erhålla ett kvalificerat arbete vilket kan vara ett tecken på en begränsad efterfrågan av dessa kunskaper på den svenska arbetsmarknaden. Det är dock positivt att notera att den stora merparten av de utrikes födda akademiker har en utbildning inom de prioriterade områdena teknik,

naturvetenskap, hälsa och sjukvård och pedagogik (cirka sextiosju procent för både män och kvinnor).

Yrkessegregering bland utrikes födda akademiker

I avsnittet *Mått på yrkessegregering* fann vi att utrikes födda i stor utsträckning befinner sig i andra yrken jämfört med infödda. Det fanns dock stora skillnader mellan olika grupper av utrikes födda. Värderna på olikhetsindex för enbart akademiker framgår av tabell 9. Värderna är i allmänhet något lägre än de som erhöles i avsnittet *Mått på yrkessegregering* vilket är att förvänta eftersom spridningen i utbildningsnivå är betydligt lägre i detta avsnitt där enbart akademiker är inkluderade (dock med olika antal år av utbildning och med olika inriktningar på sina utbildningar). Tjugofem

TABELL 9

Olikhetsindex samt gruppernas bakgrundvariabler, 2001.

	Olikhets-index:	Ålder	Tid i landet	Antal personer
Män:				
Född i Sverige		39,6	-	246 296
Utrikes född	25	43,6	14,8	14 974
Varav född i:				
Europa 5–15	24	41,3	9,5	3 918
Europa 16–35	24	49,4	23,4	2 825
Utomeuropa 5–15	32	40,7	10,9	5 359
Utomeuropa 16–35	22	46,5	20,8	2 872
Kvinnor:				
Född i Sverige		40,7	-	370 456
Utrikes född	16	44,2	16,6	20 685
Varav född i:				
Europa 5–15	21	40,0	10,0	5 742
Europa 16–35	11	48,8	23,8	8 283
Utomeuropa 5–15	27	40,2	10,5	4 954
Utomeuropa 16–35	13	47,2	21,0	1 706

Not: 5–15 anger att individen varit mellan 5 till 15 år i Sverige medan 16–35 anger att individen varit här 16–35 år. Alla variabler är beräknade för de personer som är sysselsatta. Olikhetsindex använder svenska män som bas för män och svenska kvinnor som bas för kvinnor. Beräknat på tvåsiffernivån (23 olika yrkesklasser där ssyk 1, 11, 61 och 92 är exkluderade).

procent av de utlandsfödda manliga akademikerna skulle behöva byta yrke för att få samma yrkesfördelning som infödda akademiker av samma kön. Bland kvinnor är motsvarande andel 16 procent. Index är högre för akademiker som invandrat från länder utanför Europa med relativt kort vistelsetid (5–15 år) än för akademiker som invandrat från länder i Europa och som har samma vistelsetid. Intressant att notera är att index är relativt lågt för akademiker födda i länder utanför Europa och som nu vistats länge i Sverige (upp till 35 år). Det kan bero på att den mycket tidiga utomeuropeiska invandringen delvis kan ha utgjorts av specialister som rekryterades in på befattningar motsvarande deras utbildningsnivå.

I appendix (se appendix C, tabell C3 och C4) finns en lista över de tio vanligaste yrkena för utrikes och inrikes födda akademiker. Lågkvalificerade yrken som städare, restaurangbiträde eller fabriksarbetare, dvs. yrken som inte kräver någon utbildningskompetens utöver grundskola, förekommer endast för manliga akademiker som invandrat från Östeuropa eller Latinamerika och för manliga och kvinnliga akademiker som invandrat från Afrika. För övriga grupper finns inget okvalificerat yrke med bland de tio vanligaste yrkena. Dock tyder detta på att vi även för akademikerna skall tolka skillnader i olikhetsindex för grupper

som invandrat från länder utanför Europa negativt, dvs. skillnaden beror troligen på att dessa grupper till viss del är sysselsatta i yrken med lägre socioekonomisk status.

Bestämningsfaktorer bakom att ha ett kvalificerat arbete

Tabell 7 visade på omfattande skillnader i andelen med ett kvalificerat arbete mellan olika grupper. En möjlig förklaring till dessa skillnader skulle kunna vara att grupperna har olika inriktningar på sina akademiska utbildningar och att efterfrågan på olika utbildningar varierar på arbetsmarknaden. Syftet med detta avsnitt är att systematiskt analysera, med hjälp av statistiska metoder, hur olika faktorer påverkar sannolikheten att ha ett kvalificerat arbete.¹⁹ Koefficienterna har en enkel tolkning: sannolikheten att ha ett kvalificerat arbete i förhållande till en viss jämförelsekategori. Jämförelsekategorin utgörs i denna studie av infödda svenskar med en utbildning inom hälsa och sjukvård. Exempelvis skall koefficienten för Afrikaner som varit bosatta i Sverige mellan fem till femton år för modell 4 tolkas som att denna grupp har fyrtiofyra procents lägre sannolikhet att ha ett kvalificerat arbete än infödda (när vi tagit hänsyn till

TABELL 10

Skillnaden jämfört med infödda svenskar i sannolikheten att ha ett kvalificerat arbete givet att man har ett arbete. Procentenheter. 2001.

Född i:	Män:				Kvinnor:			
	Mod 1	Mod 2	Mod 3	Mod 4	Mod 1	Mod 2	Mod 3	Mod 4
Norden	0,2			-1,8*				
5-15		-0,1	-1,2	-0,9		-3,7*	-4,1*	-2,9*
16-25		1,3	-2,0	-2,9*		-2,2*	-5,8*	-5,0*
26-35		-1,7	-5,6*	-5,9*		0,5	-2,6*	-1,4
Västeuropa	-2,6*				-2,2*			
5-15		-3,3*	-4,8*	-4,3*		-6,8*	-6,9*	-2,2
16-25		-5,7*	-9,7*	-7,4*		0,3	-2,9*	-0,4
26-35		4,9*	2,5	3,1		3,8*	1,2	0,8
Östeuropa	-13,9*				-17,6*			
5-15		-21,0*	-25,4*	-25,7*		-18,4*	-20,1*	-18,5*
16-25		-7,2*	-12,2*	-11,8*		-21,2*	-26,9*	-20,6*
26-35		-0,2	-3,8	-3,7		-3,2*	-6,9*	-5,2*
Sydeuropa	-16,3*				-12,9*			
5-15		-19,7*	-22,6*	-22,1*		-15,0*	-16,3*	-13,8*
16-25		-1,0	-4,7*	-4,8*		-3,7	-7,3*	-6,5*
26-35		-1,2	-5,1	-5,4		-5,2*	-9,2*	-9,3*
Mellanöstern	-14,6*				-11,1*			
5-15		-17,1*	-20,3*	-22,2*		-13,9*	-15,9*	-15,1*
16-25		-11,2*	-16,1*	-17,9*		0,7	-1,9	-1,8
26-35		4,9*	2,3	2,9		7,2	5,5	5,0
Asien	-13,1*				-20,0*			
5-15		-14,1*	-17,0*	-18,6*		-19,0*	-20,9*	-17,0*
16-25		-11,6*	-17,1*	-17,6*		-22,9*	-28,6*	-23,7*
26-35		-3,1	-7,3	-7,0		-30,4*	-36,3*	-25,1*
Latinamerika	-18,8*				-15,1*			
5-15		-30,5*	-33,9*	-33,0*		-20,9*	-23,3*	-20,6*
16-25		-6,1*	-10,7*	-9,8*		-9,1*	-13,8*	-13,0*
26-35		-2,5	-6,7	-6,0		0,1	-3,1	-2,4
Afrika	-33,2*				-18,2*			
5-15		-41,9*	-44,7*	-44,3*		-26,6*	-27,1*	-24,2*
16-25		-24,1*	-30,6*	-33,2*		-3,9	-7,9*	-5,3*
26-35		-1,5	-5,5	-5,9		-4,4	-8,3	-7,1
<i>Utbildningens inriktning:</i>								
Pedagogik				-4,6*				-2,4*
Humaniora				-16,3*				-23,5*
Samhällsvetenskap				-6,2*				-10,4*
Naturvetenskap				-2,3*				-4,1*
Teknik				-3,5*				-3,6*
Skog, lantbruk mm				-19,3*				-13,1*
Service				-20,8*				-28,6*
E[Kvalarb=1]	89,3				88,8			

Not: Koefficienterna som anges i tabellen är marginaeffekter, vilka beräknas efter en probit regression. Marginaeffekter kan tolkas som skillnaden i sannolikheten att ha ett kvalificerat arbetet jämfört med samma sannolikhet för personer födda i Sverige. Benchmark för regressionen är personer födda i Sverige och att utbildningens inriktning är hälsa. I modell 3 och 4 har vi även kontrollerat för skillnaden i åldersstruktur mellan grupperna. Skillnaden mellan modell 2 och 3 är således en kontroll för åldersstrukturen. * innebär att estimatet är signifikant skilt ifrån 0 på femprocentsnivån. E[kvalarb=1] är den genomsnittliga andelen som har ett kvalificerat arbete.

om grupperna har olika inriktningar på sin utbildning och/eller en olikartad åldersstruktur). En stjärna efter koefficienten innebär att resultatet är signifikant skilt ifrån noll (5 % signifikansnivå). Vi diskuterar bara resultaten från modell 4.²⁰

Tabell 10 visar skillnader jämfört med infödda akademiker i sannolikheten att ha ett kvalificerat arbete. Tecknen är i allmänhet negativa för de utlandsfödda akademikerna vilket betyder att de har en lägre sannolikhet än infödda akademiker att ha ett kvalificerat yrke. Skillnaderna är dock små för utlandsfödda akademiker födda i Norden eller Västeuropa vilket visar att dessa nästan har samma sannolikhet att ha ett kvalificerat arbete som infödda akademiker. För utlandsfödda akademiker födda i Västeuropa och med mycket lång vistelsetid (26–35 år) är till och med tecknen positiva vilket skulle indikera en högre sannolikhet än infödda akademiker att ha ett kvalificerat yrke.²¹ För de flesta grupperna minskar skillnaderna gentemot infödda med längre vistelsetid. Även de utlandsfödda akademiker som invandrat från länder utanför Europa och som har en mycket lång vistelsetid har en sannolikhet att ha ett kvalificerat arbete som ligger nära den för infödda. En möjlig förklaring är att den tidiga utomeuropeiska invandringen hade en annorlunda karaktär och/eller kompetens än den för senare invandring därifrån. Flyktinginvandring från länder utanför Europa kom väsentligen igång senare. Sannolikheten att ha ett kvalificerat arbete är mycket låg för personer som invandrat från länder utanför Europa och som har en kort vistelsetid. Detta gäller både för män och för kvinnor. Avslutningsvis kan vi konstatera att utbildningens inriktning inte förklarar skillnader i sannolikheten att ha ett kvalificerat arbete (jämför estimaten för modell 3 och 4 vilka är ungefär desamma). I appendix tabell C5 har vi beräknat sannolikheten att ha ett kvalificerat arbete men nu uppdelat på respektive utbildningsinriktning. Där finner man en intressant skillnad dels utifrån utbildningens inriktning och dels hur lång tid gruppen varit bosatt i landet. Om vi jämför individer som invandrat från samma region och som varit bosatta lika länge i Sverige men som har olika utbildningsinriktningar finner vi att sannolikheten att ha ett kvalificerat arbete (relativt infödda med samma utbildning) är betydligt lägre för dem med en utbildning inom pedagogik, humaniora och samhällsvetenskap än för dem med en utbildning inom natur, teknik och hälsa.

Dessutom är skillnaderna i sannolikheten att ha ett kvalificerat arbete beroende på hur länge man varit bosatt i Sverige särskilt små för män med en akademisk utbildning inom hälsa och sjukvård (enda

undantaget utgörs av de som invandrat från Afrika). En möjlig tolkning är att efterfrågan på personer med denna typ av utbildning är hög och att dessa personer därför snabbt erhåller kvalificerade arbeten (både en hög nivå, dvs. hög andel med denna utbildning har ett kvalificerat arbete, och en snabb integration, dvs. ingen större skillnad mellan den som varit bosatt lång respektive kort tid i Sverige). Varför denna möjliga efterfrågeeffekt inte gäller för män från Afrika har vi ingen förklaring till.

Sammanfattning

Beskrivningar och analyser av hur yrkesfördelningen för de utrikes födda ser ut relativt den infödda befolkningen och i vilken utsträckning utrikes födda har arbeten/yrken som motsvarar deras utbildningsnivå är relativt sällsynta. Till stor del beror detta på avsaknaden av data. Sedan Folk- och bostadsräkningen 1990 har det inte varit möjligt att via SCB erhålla sådan information. Dock förekommer enstaka studier, vilka då baseras på eget genomförda intervjuundersökningar. Från och med i år är det möjligt att av SCB erhålla yrkesdata för en representativ del av den totala befolkningen som var bosatt i Sverige 2001. Vår studie baseras på dessa data.

Vi kan först konstatera att situationen på arbetsmarknaden för utrikes födda i termer av andel sysselsatta och andel arbetslösa inte verkar ha förbättrats nämnvärt mellan slutet av 1990-talet och 2001. Utrikes födda, och då speciellt de som invandrat från länder utanför Europa, har nu som då en låg sysselsättningsgrad och en hög andel som är inskrivna vid arbetsförmedlingen.

Med hjälp av s.k. olikhetsindex analyserar vi skillnader i yrkesfördelning för utrikes födda gentemot infödda. Detta visar att tjugotvå procent av den manliga utrikes födda populationen och tjugotvå procent av den kvinnliga måste byta yrke för att ha samma yrkesfördelning som infödda av samma kön. Eftersom vi finner att utrikes födda har en högre andel med lågkvalificerade yrken och en lägre andel med högkvalificerade yrken innebär detta att skillnaden i olikhetsindex speglar skillnaden i socioekonomisk status på yrkena.

Vi har även beräknat olikhetsindex för olika grupper utrikes födda efter födelseregion och vistelsetid. Män som är födda i länder utanför Europa uppvisar en betydligt större skillnad i yrkesfördelning gentemot infödda jämfört med den utrikes födda gruppen som helhet. Speciellt är detta fallet för dem med en vistelsetid i Sverige som är kortare än sexton år. Fyr-

tioen procent av denna grupp skulle behöva byta yrke för att erhålla samma yrkesfördelning som infödda. Samma mått för den kvinnliga motsvarigheten är trettiofyra procent. Denna skillnad verkar inte bero på skillnader i genomsnittlig ålder eller genomsnittligt antal år i utbildning vilka är ungefär desamma som för infödda svenskar.

Studien inkluderar även en lista över de tio vanligaste yrkena. Medan lågkvalificerade yrken som städare, restaurangbiträde eller fabriksarbetare, dvs. yrken som inte kräver någon utbildningskompetens utöver grundskola, inte förekommer på varken infödda mäns eller kvinnors »tio-i-topp« lista är däremot förekommande bland de fem vanligaste yrkena för utrikes födda män och kvinnor. Om vi för utrikes födda relaterar detta resultat till andelen med enbart en grundskoleutbildning verkar detta stämma relativt väl överens. Grupper där en stor andel har lågkvalificerade yrken har också en hög andel med enbart grundskola. I detta avseende avviker framförallt infödda män genom att en väldigt liten andel har ett lågkvalificerat yrke i förhållande till andelen med en låg utbildning.

Av särskilt intresse är analysen av situationen på arbetsmarknaden för de med en akademisk examen. För utlandsfödda akademiker finner vi att andelen av de sysselsatta som har ett arbete i nivå med sin utbildning, dvs. har ett kvalificerat arbete, är lägre än för infödda. För nästan alla grupper av utrikes födda med en vistelsetid längre än femton år överstiger dock andelen med ett kvalificerat arbete åttio procent, vilket skall jämföras med nittio procent för infödda. För de som invandrat efter 1985 är dock andelarna betydligt lägre. Lägst andel med kvalificerat arbete, femtio respektive sextio procent, finner vi för män som invandrat från Afrika respektive Latinamerika. För de med en kortare vistelsetid än sexton år bekräftar vi därmed till viss del de nedslående resultaten från studien *Rätt man på fel plats*. En möjlig förklaring till förbättringen i samband med ökad vistelsetid är att utlandsfödda akademiker efterhand erhåller mer kvalificerade arbeten när deras »Sverige-specifika« kunskaper ökar. För vissa grupper kvarstår dock en negativ skillnad gentemot infödda även efter lång tids vistelse i Sverige. Denna »bestående« skillnad kan antingen bero på diskriminering eller att vissa betydelsefulla »Sverige-specifika« kunskaper är svårare att förvärva för vissa grupper av utrikes födda än för andra. De stora skillnader som faktiskt existerar mellan de som varit i Sverige kortare tid än femton år jämfört med dem som varit här längre pekar mot att andra faktorer än de ovan också är av betydelse. En sådan tänkbar faktor är att arbetsmarknadens efter-

frågan har varierat över tiden. Vi kan konstatera att de som invandrade före 1985 förmodligen hade goda möjligheter att finna arbeten under 1980-talets högkonjunktur och fick därmed möjlighet att investera i »Sverige-specifik« yrkeskompetens som kompletterade deras utländska utbildningar. Detta har inte varit möjligt i samma utsträckning för de akademiker som invandrat under 1990-talet vilka till stor del istället befunnit sig i en extrem lågkonjunktur.

Skillnader i olikhetsindex mellan de som invandrat före och efter 1985 ger ett liknande resultat, dvs. trots en längre tids vistelse i Sverige har utlandsfödda akademiker en annorlunda yrkesfördelning än infödda akademiker. Men det bör dock påpekas att skillnaderna i yrkesfördelning gentemot infödda är betydligt mindre för utlandsfödda akademiker än för den utrikes födda gruppen som helhet. Sexton procent av de utrikes födda kvinnorna med en akademisk examen (oavsett vistelsetid) skulle behöva byta yrke för att erhålla samma yrkesfördelning som infödda svenska kvinnor. För gruppen som invandrat från länder utanför Europa och som varit i Sverige kortare än sexton år skulle tjugosju procent behöva byta yrke för att erhålla samma yrkesfördelning som infödda svenska kvinnor. För utrikes födda män med en akademisk examen är motsvarande siffror tjugofem och trettiofyra procent.

Avslutningsvis kommenterar vi akademikernas tio vanligaste yrken. Endast för fyra invandrargrupper förekommer ett lågkvalificerat yrke bland de tio vanligaste yrkena. Även om det därmed i enstaka fall förekommer att en högt utbildad person har ett lågkvalificerat yrke är det ändå mer ovanligt än vanligt att så är fallet. Möjligtvis kan detta vara ett resultat av en rationell strategi från individens sida om hans/hennes utbildningsinriktning har en låg efterfrågan på den svenska arbetsmarknaden. Exempelvis verkar efterfrågan på personer med högskoleutbildning inom humaniora vara betydligt lägre än den för andra inriktningar (sannolikheten att erhålla ett kvalificerat arbete är lägre om man har denna inriktning). En relativt låg efterfrågan verkar också föreligga för högskoleutbildningar inom samhällsvetenskaperna och jord- och skogsbruk. Vi finner (ej redovisade i resultaten ovan) att andelen utlandsfödda akademiker som har en sådan inriktning på sin högskoleutbildning utgör cirka tjugofem procent medan deras andel av dem med ett lågkvalificerat yrke uppgår till cirka femtio procent. Individer som upplever en begränsad efterfrågan på sin utbildningsinriktning har därmed kanske »valt« att arbeta i lågkvalificerade yrken istället för att om- eller vidareutbilda sig.

Studiens olika resultat är ibland positiva och ibland

negativa. Vi avslutar med det vi anser vara positivt inför framtiden. Utrikes födda med en utbildning som har varit efterfrågad på arbetsmarknaden har idag en betydligt bättre position på arbetsmarknaden än de med utbildningar med låg efterfrågan. Eftersom en ökad efterfrågan på arbetskraft verkar bli fallet i framtiden, via den förmodade arbetskraftsbristen, så kanske vi i framtiden får en betydligt förbättrad situation på arbetsmarknaden för utrikes födda. För de grupper som fortfarande har »fel« kompetens i förhållande till efterfrågan krävs om- eller vidareutbildning. Således gäller det för integrationspolitiken, såväl som för den vanliga arbetsmarknadspolitiken, att förbättra matchningen på arbetsmarknaden.

Noter

- 1 Wadensjö (1992) är ett tidigt exempel på studier speciellt fokuserade på utlandsfödda akademikers position i Sverige där han studerade skillnader i inkomst relativt infödda.
- 2 Procenttal beräknade på samtliga akademiker kan sägas visa utnyttjandegraden av utländsk kompetens medan procenttal beräknade på förvärvsarbetande kan sägas visa andelen på »fel« plats.
- 3 Det är viktigt att poängtera att invandringsår i SCB:s statistik mäts som individens senaste registrerade invandringstidpunkt. Detta är ett problem om det är många som invandrat flera gånger eftersom vi därmed underskattar deras tid i landet. Återupprepade flyttningar tenderar att vara rätt omfattande för de som invandrat från de nordiska länderna men betydligt mindre för de som utvandrat från länder utom Europa. Det är därmed möjligt att gruppen som anges varit bosatt i Sverige 5-15 år till viss del utgörs av individer som varit bosatta i Sverige en längre tid. I vilken utsträckning så är fallet och hur det påverkar resultaten kan vi inte veta. Läsaren bör dock vara medveten om problemet.
- 4 Detta är efter att vi viktat upp individerna till populations-tal, oviktade data innehåller 1 565 219 födda i Sverige och 109 875 utrikes födda.
- 5 Möjligtvis skulle viss information kunna utvinnas via utbildningens källkod men SCB avråder från att använda den informationen pga. mätfel.
- 6 USA, Kanada och Oceanien har exkluderats eftersom grupperna var för små avseende antal individer. En möjlig alternativ strategi hade varit att inkludera dem i kategorin Västeuropa.
- 7 Personer födda i forna Jugoslavien utgör i de flesta fall vi studerar över åttio procent av kategorin Sydeuropa.
- 8 En person räknas som sysselsatt om han/hon arbetade minst en timme under tredje veckan i november och räknas som arbetslös om han/hon inte hade något arbete under motsvarande vecka men var inskriven hos arbetsförmedlingen, oavsett vilken kategori han/hon var inskriven i (se www.ams.se för olika sökkategorier).
- 9 Individer födda i forna Jugoslavien utgör närmare åttiosju procent av kategorin Sydeuropa.
- 10 Vår något »felaktiga« definition av akademisk examen är minst två års studier på högskola eller universitet. Det är således inte nödvändigt att studierna lett till en akademisk examen.
- 11 Detta illustrerar också hur svårt det är att veta vilket utbildningsmått som är mest relevant. Beslutar/sorterar arbetsgivaren efter en väldigt noggrann skala eller efter en tudelad i form av högre och lägre utbildning. Enligt det första måttet existerar betydligt större skillnader än i det senare.
- 12 Se tabell A i appendix B för en klassificering av yrken till olika kvalifikationsnivåer.
- 13 Detta innebär att SSYK-kategorierna 1, 11, 61 och 92 har blivit exkluderade.
- 14 Det bör återigen påpekas att trots att män och kvinnor är yrkesmässigt segregerade så skiljer det i genomsnitt väldigt lite i kvalifikationsnivå mellan män och kvinnors yrken, se tabell 4.
- 15 Utifrån svensk utbildningsnomenklatur 2000 innebär det att kategori 640, 620, 600, 557, 556, 547, 546, 537, 536, 532, 527, 526 samt 522 räknas som akademiker, se appendix B tabell A. Se www.scb.se för en beskrivning av de olika kategorierna.
- 16 Till kvalificerade arbeten räknas således yrkesområde 1, 2 och 3 enligt SSYK:s ensiffriga kategorisering.
- 17 Vi har tidigare visat att utrikes födda jugoslaver utgör cirka åttiofem procent av kategorin Sydeuropa. För dem som varit bosatta i Sverige 16–35 år och är akademiker erhåller vi den lägsta andelen vilken är sextiofem procent.
- 18 För den statistiskt intresserade kan det nämnas att vi estimerat s.k. Probitregressioner och därefter beräknat marginaleffekter. Att återge marginaleffekten är pedagogiskt fördelaktigt eftersom den har en enkel ekonomisk tolkning (se texten).
- 19 En jämförelse mellan modell 1 och 2 ger en jämförelse av genomsnittet för gruppen och uppdelat på olika antal år i Sverige. Modell 3 tar även hänsyn till att åldersstrukturen kanske skiljer sig åt mellan grupperna medan modell 4 också tar hänsyn till att grupperna har olika andelar vad gäller utbildningarnas inriktning.
- 20 När effekten är stor men inte signifikant så beror det troligen på att antalet individer i den »cellen«/variabeln är lågt vilket skapar »osäkerhet« i parameterestimaten.

Referenser

- Arbetsmarknadsstyrelsen (2001) »Var finns jobben 2001 och 2002?«, AMS Utredningsenhet, Ura 2001:6, Stockholm.
- Berggren, K. & Omarsson, A. (2002) »Rätt man på fel plats - arbetsmarknaden för utlandsfödda akademiker.«, *Arbetsmarknad och Arbetsliv* nr 1.
- Edin, P-A. & Åslund, O. (2001) »Invandrarna på 1990-talets arbetsmarknad.« I *Ofärd i välfärden*. Kommittén Välfärdsbokslut. Stockholm.

- Ekberg, J. (1994) »Economic progress of immigrants in Sweden« *Scandinavian Journal of Social Welfare*, nr 3.
- Ekberg, J. & Gustafsson, B. (1995) *Invandrarna på arbetsmarknaden*. SNS. Stockholm.
- Helgesson, L. (2000) Högutbildad men diskvalificerad – några invandrades röster om den svenska arbetsmarknaden och vägen dit. Kulturgeografiska institutionen, Umeå universitet.
- Jonung, C. (1985) »Patterns of occupational segregation by sex in the labor market.« *Reprint Series* no 81. Nationalekonomiska institutionen. Lund.
- Lange, A. (2000) »Diskriminering, integration och etniska relationer«, rapport för Integrationsverket.
- Lundh, C., Bennich-Björkman, L., Ohlsson, R., Pedersen, P. & Rooth, D. (2002) *Arbete? Var god dröj! – Invandrare i välfärdssamhället*, Välfärdspolitiska rådets rapport 2002, SNS, Stockholm.
- Martinsson, H. (1998) »Högutbildade invandrades inkomster året 1985 och 1990«, Kulturgeografiska institutionen, Umeå universitet.
- Wadensjö, E. (1976) »Occupational segregation of migrant workers in Sweden.« *Växjö Migration Studies* no 5. Högskolan i Växjö.
- Wadensjö, E. (1992) »Earnings of Immigrants with Higher Education in Sweden«, uppsats presenterad vid EALE-konferensen i Warwick, England (September-1992).
- Wingborg, M. (1998) »Somaliska och irakiska kvinnor på svensk arbetsmarknad«, Arbetsmarknadsdepartementet.

APPENDIX A

Kategorisering av födelseland till region: Spanien, Italien, Portugal brukar i studier av utrikes födda och arbetsmarknad kategoriseras till Västeuropa istället för Sydeuropa. Men eftersom merparten av de invandrade från dessa länder i denna studie invandrade till Sverige då länderna befann sig på en lägre ekonomisk nivå relativt övriga Västeuropa har vi valt att kategorisera dem i kategorin Sydeuropa istället för Västeuropa. Under de senaste femton åren, vilket är den period då dessa länder växt ekonomiskt och numera tillhör det ekonomiska Västeuropa, är det väldigt få som invandrat till Sverige från dessa länder. Invandringen från Sydeuropa de senaste femton åren är till största delen en invandring från forna Jugoslavien. Jugoslavien kategoriseras i exempelvis SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden (ULF) till Sydeuropa.

Norden: Danmark, Finland, Island, Norge

Västeuropa: Nordirland, Belgien, Frankrike, Irland, Liechtenstein, Luxemburg, Holland, Schweiz, Tyskland, Österrike

Östeuropa: Bulgarien, Estland, Lettland, Litauen, Polen, Rumänien, Tjeckien, Slovakien, Tjeckoslovakien, Ungern, Östtyskland

Sydeuropa: Albanien, Bosnien-Hercegovina, Cypern, Grekland, Italien, Jugoslavien, Kroatien, Makedonien, Malta, Portugal, Slovenien, Spanien

Mellanöstern: Irak, Iran, Jordanien, Kuwait, Libanon, Syrien, Turkiet, Yemen, Palestina

Asien: Afghanistan, Bangladesh, Armenien, Azerbajdzjan, Filippinerna, Georgien, Indien, Indonesien, Japan, Kambodja, Kina, Kazakstan, Sydkorea, Laos, Malaysia, Nepal, Pakistan, Ryssland, Singapore, Sri Lanka, Taiwan, Thailand, Ukraina, Vietnam, Vitryssland, Hongkong, Sovjetunionen

Latinamerika: Argentina, Brasilien, Bolivia, Barbados, Chile, Costa Rica, Colombia, Dominikanska Republiken, Ecuador, El Salvador, Guatemala, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Trinidad Tobago, Uruguay, Venezuela, Guyana, Haiti, Honduras, Jamaica, Kuba, Mexiko

Afrika: Etiopien, Algeriet, Angola, Burkina Faso, Egypten, Elfenbenskusten, Eritrea, Gambia, Ghana, Guinea, Rwanda, Senegal, Sierra Leone, Somalia, Nigeria, Surinam, Sydafrika, Tanzania, Togo, Tunisien, Uganda, Kamerun, Kap Verde, Kenya, Kongo, Liberia, Libyen, Madagaskar, Marocko, Mauritius, Moçambique, Zimbabwe, Zambia,

Exkluderade från studien är utrikes födda i USA, Kanada och Oceanien. De skulle möjligen kunna ha bildat en egen kategori (dock relativt få individer) eller ingått i gruppen Västeuropa.

APPENDIX B

Tabell A. Förteckning över olika utbildningar och dess kategorisering

Nivå	Antal år	Typ av utbildning	Kategori
Forskarutbildning		Doktorsutbildning	Akademisk
		Licentiatutbildning	Akademisk
		Övrig/ospec. forskarutbildning	Akademisk
Eftergymnasial utb. två år eller längre	≥5	Yrkesutbildning vid univ/högsk.	Akademisk
		Generell utb vid univ/högsk.	Akademisk
		Yrkesutbildning ej univ/högsk.	Eftergymn utb
		Övrig/ospec eftergymnasial utb	Eftergymn utb
	4	Yrkesutbildning vid univ/högsk.	Akademisk
		Generell utb vid univ/högsk.	Akademisk
		Yrkesutbildning ej univ/högsk.	Eftergymn utb
		Övrig/ospec eftergymnasial utb	Eftergymn utb
	3	Yrkesutbildning vid univ/högsk.	Akademisk
		Generell utb vid univ/högsk.	Akademisk
		Minst 120 högskolepoäng – ej examen	Akademisk
		Yrkesutbildning ej univ/högsk.	Eftergymn utb
		Övrig/ospec eftergymnasial utb	Eftergymn utb
	2	Yrkesutbildning vid univ/högsk.	Akademisk
		Generell utb vid univ/högsk.	Akademisk
		Minst 80 högskolepoäng – ej examen	Akademisk
		Yrkesutbildning ej univ/högsk.	Eftergymn utb
		Övrig/ospec eftergymnasial utb	Eftergymn utb
Eftergymnasial utb. kortare än två år	<2	Yrkesutbildning vid univ/högsk.	Eftergymn utb
		Minst 20 högskolepoäng – ej examen	Eftergymn utb
		Gymnasial påbyggnadsutbildning	Eftergymn utb
		Yrkesutbildning ej univ/högsk.	Eftergymn utb
		Övrig/ospec eftergymnasial utb	Eftergymn utb
Gymnasial utbildning	3	Yrkesinriktad utbildning	Gymn 3 år
		Teoretisk/studieförberedande utbildning	Gymn 3 år
		Yrkesinriktad utbildning – ej slutbetyg	Gymn 3 år
		Teoretisk/studieförberedande utbildning – ej slutbetyg	Gymn 3 år
		Övrig/ospec gymnasial utb	Gymn 3 år
	2	Yrkesinriktad utbildning	Gymn 2 år
		Teoretisk/studieförberedande utbildning	Gymn 2 år
		Yrkesinriktad utbildning – ej slutbetyg	Gymn 2 år
		Teoretisk/studieförberedande utbildning – ej slutbetyg	Gymn 2 år
		Övrig/ospec gymnasial utb	Gymn 2 år
	1	Yrkesinriktad utbildning	Gymn 2 år
		Teoretisk/studieförberedande utbildning	Gymn 2 år
		Yrkesinriktad utbildning – ej slutbetyg	Gymn 2 år
		Teoretisk/studieförberedande utbildning – ej slutbetyg	Gymn 2 år
		Övrig/ospec gymnasial utb	Gymn 2 år
Förgymnasial utbildning	9	Grundskoleutbildning (7-9 år)	Grundskola
		Realskoleutbildning	Grundskola
		Övrig/ospec förgymnasial utbildning	Grundskola
	<9	Folkskoleutbildning	Grundskola
		Grundskoleutbildning (1-6 år)	Grundskola
		Övrig/ospec förgymnasial utbildning	Grundskola

Tabell B. Förteckning över olika yrken och dess kategorisering

Kategori	Yrken inom den kategorin		
1	Högre ämbetsmän/politiker Drift- och verksamhetschefer	Chefstjänstemän i intresseorganisationer Chefer för särskilda funktioner	Verkställande direktör, verkschef Chefer för mindre företag/enheter
2	Fysiker, kemister mfl Civilingenjörer, arkitekter mfl Barnmorskor, sjuksköterskor med särskild kompetens Universitets och högskolelärare Speciallärare Arkivarier, bibliotekarier mfl Administratörer off. förvaltning	Matematiker, statistiker Spec. inom biologi, jord- och skogsbruk Företagsekonomer, marknads-förare, personaltjänstemän Gymnasielärare mfl Pedagoger med specialistkompetens Samhälls, språkvetare Administratörer i intresseorganisationer	Dataspecialister Hälso- och sjukvårdsspecialist Journalister, konstnärer, skådespelare mfl Grundskollärare Jurister Präster Psykologer, socialsekreterare mfl
3	Ingenjörer och tekniker Piloter, fartygsbefäl mfl Sjuksköterskor Andra lärare och instruktörer Redovisningsekonomer, administrativa assistenter Poliser	Datatekniker och dataoperatörer Säkerhets och kvalitetsinspektörer Biomedicinska analytiker Säljare, inköpare, mäklare mm Tull, taxerings- och socialförsäkrings- tjänstemän Behandlingsassistenter, fritidsledare Redovisningsassistent Brevbärare Kundinformatörer	Fotografer, ljud- bildtekniker Lantmästare, skogsmästare Förskolelärare, fritidspedagog Agenter, förmedlare Tecknare, underhållare professionella idrottsutövare Pastorer Lager- och transportassistenter Övrig kontorspersonal Vård- och omsorgspersonal Fotomodeller
4	Kontorssekreterare Biblioteksassistenter Kassapersonal	Storhushålls- och restaurangpersonal Säkerhetspersonal	
5	Resevärdar Frisörer, personliga tjänster Försäljare, detaljhandel	Djuruppfödare och djurskötare Fiskare och jägare	Växtodlare och djuruppfödare
6	Växtodlare jordbruk/trädgård Skogsbrukare	Byggnads- och anläggningsarbetare Gjutare, svetsare, plåtslagare Elmontörer, el/telexreparatörer Konsthantverkare i trä, textil, läder Möbelsnickare, modellsnickare	Byggnadshantverkare Smeder, verktygsmakare Finmekaniker Grafiker mm Skräddare, tillskärare, tapetsereare
7	Gruv- och bergarbetare Målare, lackerare, skorstensfejare Maskin- och motorreparatör Drejare, glashyttarbetare Slaktare, bagare, konditorer Garvare, skomakare	Processoperatörer stål- och metallverk Processoperatörer kemisk basindustri Maskinoperatör metall/mineralbehandling Maskinoperatör trävaruindustri Maskinoperatör livsmedelsindustri Lokförare Däckspersonal	Processoperatörer glas/keramik Driftmaskinister Maskinoperatör kemisk/teknisk Maskinoperatör grafisk ind/papper Montörer Fordonsförare
8	Malmförädlingsoperatörer Processoperatörer trä/papper Industrirobotoperatörer Maskinoperatör gummi/plast Maskinoperatör textil/skinn/läder Övriga montörer och operatörer Maskinförare	Städare Renhållning/återvinningsarbetare Grovarbetare inom bygg och anläggning	Köks- och restaurangbiträden Övriga servicearbetare Fabriksarbetare/handpaketerare
9	Torg- marknadsförsäljare Tidningsdistributörer, vaktmästare Medhjälpare jordbruk/skog/fiske Godshanterare/expressbud		
0	Militärer		

Not: Kategori 1=ledningsarbete, 2=arbete som kräver teoretisk specialistkompetens, 3=arbete som kräver kortare högskoleutbildning eller motsvarande kunskaper, 4=kontors/kundservicearbete, 5=service, omsorg, försäljningsarbete, 6=arbete inom jordbruk/skog/fiske, 7=hantverksarbete inom byggverksamhet och tillverkning, 8=Process- och maskinoperatörsarbete, transportarbete, 9=arbete utan krav på särskild yrkesutbildning, 0=militärt arbete. Dessa har vidare delats upp i fem större kategorier (0–4) där ledningsarbete och militärt arbete ej har kodats i förhållande till en viss utbildningsnivå. Yrkeskategorierna 2–9 har däremot vissa utbildningskrav. Enligt kodningen i SSK (ISCO-88) kräver yrkeskategori 4: längre högskoleutbildning (3 år eller mer) och en akademisk examen, yrkeskategori 3: gymnasieskola med påbyggnad eller en kortare högskoleutbildning (högst ca 3 år), yrkeskategori 2: gymnasiekompetens, yrkeskategori 1: inga krav på utbildning.

APPENDIX C

De tio vanligaste yrkena (av 114 olika yrken)

Här anges de tio vanligaste yrkena för hela populationen. Skillnaden i typ av yrke mellan olika ursprung blir ju här beroende av bla skillnader i fördelningen över olika utbildningar.

Tabell C1. Tio vanligaste yrkena, Män. 2001.

Ursprung	Yrke 1	Yrke 2	Yrke 3	Yrke 4	Yrke 5	Andel 1-5
Född i Sverige	Ingenjör/tekniker	Säljare/inköpare	Bygg/anläggningarb.	Fordonsförare	Bygghantverk.	25,8
Norden	Svetsare/plåtsl	Fordonsförare	Bygg/anläggningarb	Bygghantverk.	Ingenjör/tekniker	24,3
Västeuropa	Ingenjör/tekniker	Restaurang	Univlärare	Chef mindre ftg	Dataspecialist	29,0
Östeuropa	Maskinop-met	Sjukvspecialist	Ingenjör/tekniker	Fordonsförare	Civilingenjör	24,0
Sydeuropa	Fordonsförare	Maskinop-met	Montör	Städare	Maskinop-trä	32,6
Mellanöstern	Fordonsförare	Vård/omsorg	Sjukvspecialist	Städare	Montör	30,3
Asien	Restaurang	Restaurang	Vård/omsorg	Univlärare	Dataspecialist	32,3
Latinamerika	Städare	Vård/omsorg	Restaurang	Dataspecialist	Ingenjör/tekniker	37,0
Afrika	Vård/omsorg	Städare	Fordonsförare	Restaurang	Fabriksarbetare	43,3
	Yrke 6	Yrke 7	Yrke 8	Yrke 9	Yrke 10	Andel 1-10
Född i Sverige	Dataspecialist	Maskinreparatör	Civilingenjör	Ekonom	Lagerassistent	40,2
Norden	Maskinop-met	Smed/verktygsm	Montör	Sjukvspecialist	Maskinreparatör	41,1
Västeuropa	Civilingenjör	Chef - sf	Säljare/inköpare	Gymnlärare	Driftchef	44,8
Östeuropa	Försäljare	El-/telemontör	Montör	Univlärare	Fabriksarbetare	40,3
Sydeuropa	Fabriksarbetare	Svetsare/plåtsl	Lagerassistent	Bygghantverk.	Maskinop-livs	49,0
Mellanöstern	Fabriksarbetare	Ingenjör/tekniker	Restaurang	Lagerassistent	Grundskollärare	46,8
Asien	Maskinop-met	Chef mindre ftg	Ingenjör/tekniker	Montör	Fordonsförare	50,5
Latinamerika	Maskinop-livs	Lagerassistent	Fordonsförare	Fabriksarbetare	Maskinop-metall	52,7
Afrika	Lagerassistent	Restaurang	Montör	Grundskollärare	Maskinop-livs	56,8

Tabell C2. Tio vanligaste yrkena, Kvinnor. 2001.

Ursprung	Yrke 1	Yrke 2	Yrke 3	Yrke 4	Yrke 5	Andel 1-5
Född i Sverige	Vård/omsorg	Försäljare	Kontorspers	Förskollärare	Grundskollärare	39,0
Norden	Vård/omsorg	Städare	Kontorspers	Sjuksköterska	Grundskollärare	39,4
Västeuropa	Vård/omsorg	Grundskollärare	Säljare	Restaurang	Gymnasielärare	38,3
Östeuropa	Vård/omsorg	Städare	Kontorspers	Försäljare	Restaurang	42,2
Sydeuropa	Vård/omsorg	Städare	Restaurang	Försäljare	Montör	51,2
Mellanöstern	Vård/omsorg	Restaurang	Städare	Grundskollärare	Försäljare	55,8
Asien	Vård/omsorg	Städare	Restaurang	Restaurang	Redovis.ekonom	54,6
Latinamerika	Vård/omsorg	Städare	Restaurang	Grundskollärare	Förskollärare	59,5
Afrika	Vård/omsorg	Städare	Restaurang	Redovis.ekonom	Försäljare	73,3
	Yrke 6	Yrke 7	Yrke 8	Yrke 9	Yrke 10	Andel 1-10
Född i Sverige	Säljare	Sjuksköterska	Redovis.ass	Redovis.ekonom	Kontorssekr-3	55,1
Norden	Redovisekonom	Förskollärare	Kontorssekr.	Redovis.ass	Restaurang	54,0
Västeuropa	Univlärare	Redovisekonom	Kontorspers	Sjuksköterska	Kontorssekr.	56,2
Östeuropa	Redovis.ekonom	Sjukvspecialist	Sjuksköterska	Restaurang	Redovis.ass	58,3
Sydeuropa	Restaurang	Fabriksarbetare	Maskinop-plast	Grundskollärare	Maskinop-livs	66,2
Mellanöstern	Förskollärare	Restaurang	Sjuksköterska	Fabriksarbetare	Sjukvspecialist	2,3
Asien	Försäljare	Fabriksarbetare	Maskinop-livs	Grundskollärare	Univlärare	68,7
Latinamerika	Restaurang	Fabriksarbetare	Maskinop-livs	Sjuksköterska	Kontorssekr.	70,9
Afrika	Sjukgymn.	Restaurang	Grundskollärare	Fabriksarbetare	Sjukvspecialist	81,4

Not: Kursiv stil innebär att yrket kräver gymnasiekompetens, fet stil att det kräver grundskolekompetens medan vanlig stil innebär att yrket tillhör kategori 1, 2 eller 3 (se appendix B Tabell B). Andel 1-5 och Andel 1-10 är andelen av alla yrken som utgörs av yrke 1-5 och yrke 1-10.

APPENDIX C

Akademiker – de tio vanligaste yrkena

Tabell C3. Tio vanligaste yrkena, Män. 2001.

Ursprung	Yrke 1	Yrke 2	Yrke 3	Yrke 4	Yrke 5	
Född i Sverige	Dataspecialist	Civilingenjör	Ekonom	Ingenjör/tekniker	Gymnasielärare	
Norden	Sjukvetspecialist	Univlärare	Ingenjörer/tekniker	Civilingenjör	Gymnasielärare	
Västeuropa	Univlärare	Gymnasielärare	Civilingenjör	Dataspecialist	Sjukvetspecialist	
Östeuropa	Sjukvetspecialist	Civilingenjör	Univlärare	Gymnasielärare	Ingenjör/tekniker	
Sydeuropa	Civilingenjör	Sjukvetspecialist	Grundskolelärare	Dataspecialist	Ingenjör/tekniker	
Mellanöstern	Sjukvetspecialist	Civilingenjör	Ingenjörer/tekniker	Dataspecialist	Grundskolelärare	
Asien	Univlärare	Dataspecialist	Sjukvetspecialist	Civilingenjör	Chef-mindre ftg	
Latinamerika	Sjukvetspecialist	Grundskolelärare	Ingenjörer/tekniker	Städare	Vård/omsorg	
Afrika	Sjukvetspecialist	Univlärare	Restaurang_5	Kontorspersonal	Vård/omsorg	
	Yrke 6	Yrke 7	Yrke 8	Yrke 9	Yrke 10	Andel I-10
Född i Sverige	Sjukvetspecialist	Chef-sf	Grundskolelärare	Univlärare	Säljare	60,3
Norden	Dataspecialist	Grundskolelärare	Ekonom	Chef-sf	Säljare	61,6
Västeuropa	Grundskolelärare	Chef-sf	Chef-mindre ftg	Speciallärare	Sam-språkvare	57,8
Östeuropa	Dataspecialist	<i>Försäljare</i>	Grundskolelärare	<i>Byggnadshantv</i>	Fabriksarbetare	66,3
Sydeuropa	Gymnasielärare	Univlärare	<i>Fordonsförare</i>	Säljare	<i>Lagerassistent</i>	60,9
Mellanöstern	<i>Vård/omsorg</i>	Univlärare	<i>Fordonsförare</i>	Sjuksköterska	Psykolog/socsek	65,7
Asien	<i>Vård/omsorg</i>	<i>Fordonsförare</i>	Ingenjörer/tekniker	Fysiker/kemist	Säljare	70,8
Latinamerika	Univlärare	Civilingenjör	Gymnasielärare	Dataspecialist	Redekonom	57,1
Afrika	Grundskolelärare	Sjuksköterska	<i>Städare</i>	Dataspecialist	Civilingenjör	55,1

Not: Kursiv stil innebär att yrket kräver gymnasiekompetens, fet stil att det kräver grundskolekompetens medan vanlig stil innebär att yrket tillhör kategori 3 eller 4 (se appendix B Tabell B).

Tabell C4. Tio vanligaste yrkena, Kvinnor. 2001.

Ursprung	Yrke 1	Yrke 2	Yrke 3	Yrke 4	Yrke 5	
Född i Sverige	Förskolelärare	Sjuksköterska	Grundskolelärare	Sjuksköterska-sp	Sjukgymnast	
Norden	Sjuksköterska	Grundskolelärare	Förskollärare	Sjuksköterska-sp	Sjukgymnast	
Västeuropa	Grundskolelärare	Univlärare	Sjuksköterska	Gymnasielärare	Säljare	
Östeuropa	Sjukvetspecialist	<i>Vård/omsorg</i>	Sjuksköterska	<i>Kontorspersonal</i>	Grundskolelärare	
Sydeuropa	Sjukvetspecialist	Grundskolelärare	<i>Vård/omsorg</i>	Sjuksköterska	Förskollärare	
Mellanöstern	Sjuksköterska	<i>Vård/omsorg</i>	Grundskolelärare	Sjukvetspecialist	Förskollärare	
Asien	<i>Vård/omsorg</i>	Redekonom	Sjukvetspecialist	Univlärare	Grundskolelärare	
Latinamerika	<i>Vård/omsorg</i>	Förskollärare	Grundskolelärare	Sjuksköterska	Sjukvetspecialist	
Afrika	<i>Vård/omsorg</i>	Sjukvetspecialist	Sjuksköterska	Ingenjör/tekniker	Journalist	
	Yrke 6	Yrke 7	Yrke 8	Yrke 9	Yrke 10	Andel I-10
Född i Sverige	Gymnasielärare	Ekonom	Psykolog/socsek	<i>Vård/omsorg</i>	Sjukvetspecialist	62,2
Norden	Psykolog	Sjukvetspecialist	<i>Vård/omsorg</i>	Gymnasielärare	Ekonom	64,3
Västeuropa	Chef-sf	Sjukgymnast	Kontorspersonal	<i>Vård/omsorg</i>	Förskollärare	59,8
Östeuropa	Förskollärare	Gymnasielärare	Redekonom	Univlärare	Psykolog/socsek	61,0
Sydeuropa	Ingenjör/tekniker	Univlärare	Gymnasielärare	Psykolog/socsek	Redassistent	62,7
Mellanöstern	Biomedanalytiker	Sjukgymnast	Psykolog/socsek	Ingenjör/tekniker	Dataspecialist	73,1
Asien	Ingenjör/tekniker	Civilingenjör	Sjuksköterska	Dataspecialist	Redassistent	65,0
Latinamerika	Univlärare	Gymnasielärare	Psykolog/socsek	Dataspecialist	Redekonom	69,7
Afrika	Grundskolelärare	Restaurang	Sam-språkvare	Univlärare	Förskollärare	61,5

Not: Kursiv stil innebär att yrket kräver gymnasiekompetens, fet stil att det kräver grundskolekompetens medan vanlig stil innebär att yrket tillhör kategori 3 eller 4 (se appendix B Tabell B).

Tabell C5. Skillnaden jämfört med infödda svenskar i sannolikheten att ha ett kvalificerat arbete uppdelat på vilken utbildningsinriktning individen har på sin akademiska examen. Procentenheter, 2001.

		Pedagogik	Humaniora	Samh/juridik	Natur	Teknik	Hälsa
<i>Män födda i:</i>							
Norden	5–15	-3,0	5,2	-12,8*	3,5*	2,0	-0,1
	16–35	-5,2*	-4,7	-9,9*	-7,2*	-0,2	-0,8
Västeuropa	5–15	6,1	0,8	-6,2*	3,8*	-22,3*	2,8
	16–35	3,3	-4,8	0,2	1,1	-0,8	-2,1
Östeuropa	5–15	-60,5*	2,1	-24,9*	5,1*	-30,0*	0,2
	16–35	-7,9*	-5,3	-11,6*	-8,1*	-14,2*	-2,9
Sydeuropa	5–15	-25,0*	-11,7*	-48,9*	-14,8*	-13,2*	2,1
	16–35	-3,3	12,8	-1,4	-6,2	-21,2*	-4,5
Mellanöstern	5–15	-30,2*	-42,3*	-43,9	-19,7*	-25,1*	-2,7*
	16–35	-8,5*	-3,6	-14,2*	-24,1*	-21,7*	-1,1
Asien	5–15	-35,0*	-30,9*	-40,3*	-6,4*	-18,6*	-6,0*
	16–35	-14,8*	-32,0*	-41,8*	-18,8*	3,4	-7,9*
Latinamerika	5–15	-32,2*	-36,8*	-52,6*	-24,7*	-15,1*	-10,1*
	16–35	-11,7*	-5,6	-12,2*	-10,9*	-14,9*	-8,7*
Afrika	5–15	-40,4*	-50,8*	-56,9*	-17,9*	-34,8*	-41,5*
	16–35	-18,8*	-17,7	-47,1*	-61,2*	-11,2*	1,2
E[kvalarb=1]		91,0	79,5	88,4	90,6	89,5	93,7
<i>Kvinnor födda i:</i>							
Norden	5–15	-3,8*	1,1	-1,7	-29,4*	4,5	-2,1*
	16–35	-9,4*	8,4*	-10,6*	-3,6	-2,7	1,2*
Västeuropa	5–15	-6,2	-7,4*	6,2	2,7	-13,6	-3,7
	16–35	-0,1	18,8*	-1,9	-8,6	-9,2	-3,6*
Östeuropa	5–15	-14,4*	-7,2*	-36,6*	-5,7	-21,0*	-15,8*
	16–35	-9,6*	-49,8*	-18,3*	-8,9*	-12,5*	-7,7*
Sydeuropa	5–15	-15,5*	-6,9	-35,9*	-5,6	-7,5*	-3,2*
	16–35	-3,2	5,4	-11,9	-15,8	-22,8	-10,5*
Mellanöstern	5–15	-10,3*	-33,2*	-41,9*	-17,0*	-14,2*	-5,6*
	16–35	0,5	1,8	-7,4	-	-19,1*	-0,7
Asien	5–15	-22,9*	-13,6*	-21,4*	-11,0*	-16,0*	-18,5*
	16–35	-12,2*	-38,5*	-45,3*	-6,1	-22,9*	-16,8*
Latinamerika	5–15	-25,6*	-15,7*	-28,8*	-11,8*	-4,3	-17,9*
	16–35	-12,1*	-9,8	-8,7	5,7	-29,9*	-5,4*
Afrika	5–15	-32,0*	-16,7*	-53,2*	-33,3*	-0,6	-17,1*
	16–35	-15,4*	-17,8	-18,4*	-	-22,6	-2,2
E[kvalarb=1]		91,1	69,4	82,1	87,2	87,3	93,0

Not: Koefficienterna som anges i tabellen är marginaeffekter, vilka beräknas efter en probit regression. Marginaeffekter kan tolkas som skillnaden i sannolikheten att ha ett kvalificerat arbete jämfört med samma sannolikhet för personer födda i Sverige. Kontroll har gjorts för skillnader i ålderssammansättning mellan grupperna. E[kvalarb=1] är den genomsnittliga andelen med den utbildningsinriktningen som har ett kvalificerat arbete.